

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΔ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 22 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1936

ΑΡΙΘ. 33-34

† ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Τὸ Σύνταγμα καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες

η'.

Τὸ πολύκροτον τοῦτο ζήτημα παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς εὐρύτεραν συζήτησιν περὶ τῆς σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ περὶ τοῦ κύρους τῶν ἱερῶν κανόνων. Ἦδη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς πρώτης Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 20 Μαρτίου 1870 ἐστηρίχθη ἡ ἀξίωσις αὐτῆς περὶ διορισμοῦ τῶν ψαλτῶν καὶ νεωκόρων ὡς «κληρικῶν» ἐπὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, τὸ δὲ Νομικὸν Συμβούλιον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 11953 ἀπὸ 20 Αὐγούστου 1900 γνωματεύσεώς του ἀνεγνώρισε μὲν ὅτι οὗτοι εἶναι «κληρικοὶ» κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τὰς Νεαράς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' οἱ κανόνες τῶν Συνόδων, εἶπεν, εἶναι, ὡς καὶ τὸ Σύνταγμα ἐν ἄρθρῳ 2 καὶ ὁ Καταστατικὸς νόμος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κελεύει, διατάξεις θεμελιώδεις καὶ ἀμετάβλητοι μόνον εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ δογματικά, πᾶσα δὲ ἄλλη τῶν συνοδικῶν κανόνων διάταξις, ἄσχετος πρὸς τὰ δόγματα, ἰσχύει ὡς νόμος τοῦ Κράτους, ἐφ' ὅσον διὰ νεωτέρου νόμου δὲν ἐτροποποιήθη». ¹ Οὕτως ἐγενικεύετο τὸ ζήτημα.

Ὁ δὲ διαπρεπὴς νομομαθὴς καὶ Εἰσαγγελεὺς παρὰ τῷ Ἀρειῷ Πάγῳ Δημ. Τσιβανόπουλος ἐν τῇ πολυκρότῳ γνωματεύσει του ὠρμήθη ἐκ τῶν δύο τούτων κυρίων σημείων τοῦ προκληθέντος ζητήματος α) τῆς διακρίσεως τῆς πολιτικῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας καὶ β) τοῦ συνδέσμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συνισταμένου ἐν τῇ ἀπαρεγκλίτῳ καὶ ὁμοιομόρφῳ τηρήσει τῶν τε δογματικῶν ὅρων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων. Τὴν τήρησιν ταύτην ἐπέβαλεν ὡς ὅρον ἀναγνωρίσεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος. Τὰς δύο δὲ ταύτας βάσεις ἀνεγνώρισεν ἡ ἑλληνικὴ Πολιτεία διὰ τοῦ 2ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος καὶ διὰ τῶν νόμων τῆς Ἐκκλησίας Σ' καὶ ΣΑ', δι' ὧν ἡ-

θέλησε νὰ κατοχυρώσῃ τὴν ἐλευθέραν ἐνέργειαν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ νομίμῳ αὐτῆς δικαιοδοσίᾳ, ἐνέργειαν, ἣς ἀφορμένης πᾶναι ὑφισταμένη ἢ ἐκ παραλλήλου συμβίωσις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν ἀμοιβαίᾳ εὐλαβείᾳ καὶ ἀλληλοβοηθείᾳ. Ἀποκρούων ὁ Τσιβανόπουλος τὴν ἀνωτέρω ἐξενεχθεῖσαν γνώμην περὶ τῶν κανόνων ὅτι δῆθεν καὶ τὸ Σύνταγμα καὶ ἢ ἐκ τούτου ἀπορρέουσα νομοθεσία θεωροῦσι θεμελιώδεις καὶ ἀμεταβλήτους τοὺς κανόνας μόνον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ δόγματα καὶ ὅτι πᾶσα ἄλλη διάταξις τῶν Συνοδικῶν Κανόνων ἄσχετως πρὸς τὸ δόγμα ἰσχύει ὡς νόμος τοῦ Κράτους, ἀπεδείκνυεν ὅτι τὸ Σύνταγμα οὐδεμίαν ποιεῖται διάκρισιν μετὰ τῶν κανόνων ὡς δογματικῶν καὶ μὴ τοιούτων. Τὸ Σύνταγμα ἔχει ὑπ' ὄψει τὴν δογματικὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ὑπ' αὐτῆς τήρησιν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν παραδόσεων. Συμφώνως δὲ πρὸς τὴν θεμελιώδη ταύτην διάταξιν τοῦ Συντάγματος καὶ ὁ περὶ Ἐπισκόπων καὶ Ἐπισκοπῶν νόμος τοῦ 1852 ἐπιβάλλει εἰς τὸν Ἐπίσκοπον «τηρεῖν μὲν ἀκέραια τὰ θεῖα δόγματα, φυλλάσσειν δὲ ἀπαρεγκλίτως τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις». Κατὰ ταῦτα, οὐδεμία τῶν κανόνων τούτων ἐπιτρέπεται ἀθέτησις ἢ τροποποιήσις διὰ μεταγενεστέρων νόμων τῆς Πολιτείας, ἐκτὸς μόνον τῶν ἀφορῶντων οὐχὶ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ καθήκοντα τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀλλ' εἰς τὰ ἐξωτερικά, ἐκεῖνα δηλονότι ἅτινα σχετίζονται πρὸς τὴν Πολιτείαν, τὰ δικαιώματα ἢ τὸ κοσμικὸν συμφέρον τῶν κατοίκων καὶ ἐν οἷς ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐνεργεῖ μόνον τῇ συμπράξει καὶ ἐγκρίσει τῆς Κυβερνήσεως, ὅσα σχετίζονται πρὸς τὸ ἀστικὸν καὶ τὸ δημόσιον δίκαιον. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς καθήκοντων ὁ νόμος ρητῶς ἀναγράφει ὅτι «ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐνεργεῖ ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς», ἀπαγορεύει πᾶσαν οἰανδήποτε ἐπέμβασιν εἰς τὰ καθήκοντα ταῦτα, ὧν τὸ πρώτιστον καὶ μέγιστον εἶναι ἡ ἀπαρασάλευτος τήρησις τῶν θείων δογμάτων, τῶν ἱερῶν Ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν κανόνων καὶ τῶν ἱερῶν Παραδόσεων.

1. Ἀπόθι, σ. 8.

Ἐκ τοιούτων γενικῶν ἀρχῶν ὁρμώμενος ὁ Τσιβανόπουλος καθορίζει περαιτέρω τὴν ἐννοίαν καὶ σημασίαν τῶν ἱερῶν κανόνων, τονίζων ὅτι τούτους κατοχυροῖ τὸ Σύνταγμα διὰ τοῦ 2ου ἄρθρου καὶ ὅτι μόνη ἡ Ἐκκλησία, ἡ καθόλου Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δύναται νὰ τροποποιήσῃ αὐτούς, ἂν παραστῇ ἀνάγκη, χάριν τῆς ὠφελείας τῶν πιστῶν, οὐδαμῶς δὲ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία, ὡς πάντῃ ἀναρμοδία. «Κατὰ ταῦτα, πᾶσα τροποποίησις Κανόνος, ὄντως θεμελιώδους νόμου τοῦ Κράτους εἶναι ἀντικανονικὴ καὶ ἀντισυνταγματικὴ κατὰ τὸ 2ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος»¹.

Πρὸς τὴν γνώμην ταύτην συνετάχθη, ὡς εἴπομεν, καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος, ἀλλὰ τὸ Νομικὸν Συμβούλιον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 169 τῆς 18 Δεκεμβρίου 1908 γνωμοδοτήσεως ὑπεστήριξε τὴν γνώμην, καθ' ἣν οὐχὶ μόνον ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ 2ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐν ταῖς Ἐθνοσυνελεύσεσι συζητήσεων προκύπτει ὅτι μόνον αἱ ἀναγόμεναι εἰς τὸ δόγμα διατάξεις τῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων εἶναι ἀναλλοίωτοι καὶ ὅτι πᾶσα ἄλλη διάταξις αὐτῶν ἰσχύει ὡς νόμος τοῦ Κράτους, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ πολιτικὴ Ἀρχὴ διὰ τῶν ἰσχὺν νόμων ἐχουσῶν παρ' ἡμῖν διατάξεων τῶν ρωμαίων καὶ βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἐθέσπισε τὴν ἰσχὺν αὐτῶν ὡς νόμων ἐφ' ὅσον δὲν κατηργήθησαν διὰ νεωτέρου νόμου. Εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Τσιβανοπούλου περὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850, τοῦ ὁρίζοντος ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ διοικῆται ἐλευθέρως κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας, ἀκωλύτως ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως, προβάλλεται ἡ ἔνστασις, καθ' ἣν ὁ Τόμος ἀπεκρούσθη δῆθεν διὰ τῆς ἀμέσου τότε ψηφίσεως τῶν νόμων Σ. καὶ ΣΑ. τοῦ 1852, δι' ὧν νομοθετεῖται ὅτι ἡ Σύνοδος ἔχει ἀπλῶς τὴν πνευματικὴν διοίκησιν, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Κυβερνήσεως².

Εἰς ἐνίσχυσιν τῆς γνωματεύσεως ταύτης τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου προσῆλθεν ὁ νομομαθὴς Χαρ. Βοζίκης, δι' ἐκτενῶν παρατηρήσεων «ἐπὶ τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου». Ἀνατρέχων εἰς τὰ κρατήσαντα πρὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844 καὶ προσάγων γνώμας τοῦ Π. Καλλιγᾶ, καθ' ὅσας ἡ Ἐκκλησία ἐν χριστιανικῷ Κράτει «παύει ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχη ἀποστολικὴν ἐπαγγελίαν καὶ εἶναι μόνον ὁ φύλαξ τοῦ δόγματος», διότι οἱ ἡθικοὶ τῆς σκοποῦ ἐκπληροῦνται ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ Κράτους, ἀναφέρει τὰς συζητήσεις ἐπὶ τοῦ 2ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος καὶ ἐρμηνεύων αὐτὸ καταλήγει εἰς τὸ συμ-

πέρασμα ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ καθοριζομένη ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν λοιπῶν δομοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶναι μόνον δογματικὴ, ἡ δὲ τήρησις τῶν κανόνων διετάχθη εἰς ἐξυπηρέτησιν τῆς δογματικῆς ἐνότητος. Κατὰ τοὺς περὶ Ἐκκλησίας νόμους, αὕτη ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι αὐτοτελής καὶ αὐθύπαρκτος ὄργανισμός, ἀλλὰ συνέχεται μετὰ τοῦ Κράτους, ὃ δὲ Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος τοῦ 1850, ἀποκρουσθεὶς διὰ τῶν νόμων Σ. καὶ ΣΑ. τοῦ 1852, οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν ὑποβάλλει περὶ τηρήσεως κανόνων μὴ δογματικῶν. Οἱ εἰρημένοι νόμοι ἀναγνωρίζουσι τοὺς κανόνας ὡς νόμους τοῦ Κράτους καὶ ἄρα ἰσχύοντας μόνον ἐφ' ὅσον διὰ νεωτέρων νόμων δὲν μετεβλήθησαν. Καταλήγων φρονεῖ ὅτι εἶναι ὀρθὴ «ἡ γνώμη τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου καθ' ἣν οἱ κανόνες τῶν Συνόδων εἶναι, ὡς καὶ τὸ Σύνταγμα καὶ ὁ Καταστατικὸς νόμος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κελεύουσι, διατάξεις θεμελιώδεις καὶ ἀμετάβλητοι εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ δογματικά, πᾶσα δὲ ἄλλη τῶν Συνοδικῶν Κανόνων διατάξις, ἀσχετῶς πρὸς τὰ δόγματα, ἰσχύει ὡς νόμος τοῦ Κράτους, ἐφ' ὅσον διὰ νεωτέρου νόμου δὲν ἐτροποποιήθη»¹.

Ἀπάντησιν εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Χαρ. Βοζίκης ἐδημοσίευσεν ὁ ἐντιβὴς περὶ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας καὶ συγγραφεὺς «Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου» Ἐπίσκοπος Μεσσηνίας Μελέτιος Σακελλαρόπουλος. Ἀποκρούων οὗτος τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Βοζίκη περὶ δογματικῶν κανόνων ἠρηγήθη ἐντελῶς τὴν ὑπαρξὴν αὐτῶν, ἀναπτύξας τὴν σαφῆ διάκρισιν μεταξὺ δογμάτων καὶ κανόνων καὶ παραστήσας τὸ ἀδύνατον τῆς διὰ νόμων τῆς Πολιτείας τροποποιήσεως τῶν «μὴ δογματικῶν» κανόνων. Προσήγαγε παραδείγματα κανόνων καὶ διατάξεων τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας, ὧν ἡ τροποποίησις ὄντως εἶναι ἀδύνατος (χειροτονία Ἐπισκόπων, γάμος Ἐπισκόπων ἢ Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων μετὰ χειροτονίαν, βάπτισμα, νηστεία, ἑορταὶ κτλ.). Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ ἔπαυε νὰ εἶναι Ὁρθόδοξος καὶ ἠνωμένη μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν ἂν ἐδέχετο τοιαύτας τροποποιήσεις. Ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχουσι καὶ κανόνες περιπεσόντες εἰς ἀχρησίαν τοῦτο δὲν εἶναι ἀποχρῶν λόγος νὰ γίνῃ διάκρισις κανόνων δογματικῶν τε καὶ μὴ καὶ νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἂν ἦσαν δογματικοὶ δὲν θὰ περιέπιπτον εἰς ἀχρησίαν. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ κανόνες καιρικοὶ λεγόμενοι, ἀναφερόμενοι εἰς ὀρισμένους καιροὺς καὶ περιστάσεις, ὧν παρελθουσῶν καὶ οἱ κανόνες οὗτοι ἔπαυσαν νὰ ἔχωσιν ἐφαρμογὴν. Ἀναιρῶν τὰ συμπεράσματα τοῦ Χαρ. Βοζίκη ἐκ διαφο-

1. Αὐτόφθι, σ. 23—27.

2. Αὐτόφθι, σ. 38—45.

1. Αὐτόφθι, σ. 65—84.

ρων προσαχθέντων κανόνων ὁ Μελέτιος κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι «*διάκρισις κανόνων εἰς δογματικούς καὶ μὴ δὲν ὑφίσταται ἀπολύτως, ἀλλ' ὅτι πάντες οἱ Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἰσχύν, καὶ ὡς τοιοῦτοι ἐκνυρώθησαν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἄνευ διακρίσεως. Συνεπῶς ἰσχύουσι αἱ Συνταγματικαὶ διατάξεις καὶ δὲν δύνανται διὰ νέων νόμων νὰ τροποποιηθῶσιν ἢ καταργηθῶσι. Τοὺς κανόνας τούτους τηροῦσιν ἀπαρασαλεύτως καὶ πᾶσαι αἱ ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καὶ ἐπ' αὐτῶν στηρίζεται ἡ ἐνότης τῶν Ἐκκλησιῶν*»¹.

Δευτερολογήσας ὁ Χ. Βοζίκης ἀπήντησεν εἰς τὴν Μεσσηνίας Μελέτιον, χωρὶς ὅμως νὰ εἰσέλθῃ εἰς λεπτομερῆ ἀπόκρουσιν τῶν ἐπιχειρημάτων τούτου, ἀλλ' ὑποστηρίξας ἀπλῶς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέσιν ἔναντι τοῦ ζητήματος.

Παρεμβὰς δὲ εἰς τὴν συζήτησιν ὁ νομομαθὴς καὶ κανονολόγος Δημ. Πετρακάκος ἐξ ἀφορμῆς τῆς τελευταίας ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀναιρέσαντος ὑπὲρ τοῦ νόμου τὴν ἀπόφασιν τῶν ἐν Βόλῳ Πλημμελειοδικῶν, παρετήρησεν ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὴ ἢ ἐν τῇ ἀποφάσει τοῦ Ἀρείου Πάγου διατυπωμένη γνώμη, καθ' ἣν διὰ τῶν νόμων τοῦ 1852 «*ἐδόθη ἰσχύς νόμου εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις*», διότι ἤδη τὸ Σύνταγμα τοῦ 44 ὥρισεν διὰ τοῦ 2ου ἄρθρου τὴν ἰσχύν αὐτῶν, διατυποῖ δὲ τὴν γνώμην καὶ κατοχυροῖ αὐτὴν διὰ πολλῶν ἀποδείξεων ἐκ τῶν πηγῶν, ὅτι ἀνήκει μὲν τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ τῶν νεωκόρων καὶ τῶν ψαλτῶν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἡ συναίνεσις τοῦ λαοῦ. Γενικώτερον ἐξετάζων τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, ὅπερ εἶχε διαπραγματευθεῖ καὶ ἐν μελέτῃ αὐτοῦ γερμανιστὶ δημοσιευθείσῃ, ἀνέκρινε λεπτομερῶς τὰς γνώμας τοῦ Εἰσαγγελέως Τσιβανοπούλου, τοῦ Χ. Βοζίκη καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Μεσσηνίας Μελετίου. Ἀπέδειξε δὲ ὅτι ὑπάρχουσι μὲν καὶ δογματικοὶ κανόνες, ἀλλ' ὅτι τὸ Σύνταγμα ἐθέσπισε τὴν ἀπόλυτον ἐπικράτησιν πάντων τῶν κανόνων. Ὅτι δὲ διὰ τοῦ 2ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ἐννοῦνται ἀδιαφόρως τῆς φύσεως αὐτῶν πάντες οἱ κανόνες, προσέθηκεν, ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς προσθήκης περὶ τῆς ἰσχύος τῶν ἱερῶν παραδόσεων. Δὲν πρόκειται βεβαίως περὶ δογματικῶν μόνον παραδόσεων, αἵτινες εἶναι καταγεγραμμέναι πᾶσαι εἰς τοὺς ὅρους καὶ τοὺς κανόνας, εἰς τὴν ἰσχύν δὲ τούτων περιλαμβάνεται ἀναμφιβόλως καὶ ἡ ἰσχύς ἐκείνων, ἀλλὰ περὶ παραδόσεων ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, λατρείας, συνηθειῶν, ὡς ἀνα-

1. Αὐτόθι σ. 94—101

φέρουσι περὶ αὐτῶν τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων. Ἄλλὰ τηρεῖται πράγματι τὸ 2ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀρνητικὴ. Διότι ὁ Δημ. Πετρακάκος πρῶτος ἀπεκάλυψεν ὅτι τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα τοῦ 1852 κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Μάουρερ ἐξ ἀντιγραφῆς τῶν Βαυαρικῶν νόμων. Διὰ λεπτομεροῦς ἀναλύσεως ἀποδεικνύει ἐντελῶς ξένον τὸ Διάταγμα πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας. Ἐκτίθησιν ἐφεξῆς τὰ κατὰ τὸν Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Τόμον τοῦ 1850 καὶ ἀποδεικνύει ὅτι διὰ τῶν νόμων Σ' καὶ ΣΑ' τοῦ 1952 «*ἡ κοσμικὴ ἐπέμβασις ἀνέτρεψε καὶ τοὺς κανόνας καὶ τὸν Νόμον καὶ τὸ Σύνταγμα*» καὶ ὅτι, ἐπομένως, «*ἀντικατονικός, ἄρα ἀντισυνταγματικὸς τυγχάνει ὁ ὁργανισμὸς τῆς νεολληνικῆς Ἐκκλησίας*». Κατὰ τὸ γενικὸν συμπέρασμα τῆς ὅλης ἐρεῦνης τοῦ Δημ. Πετρακάκου «*πᾶς κανὼν, ἀποτελῶν συνταγματικὴν διάταξιν, δὲν δύναται ἐγκύρως νὰ ἀρθῇ ἢ μεταρρυθμισθῇ διὰ νόμου, ἐννοεῖται δὲ ἀφ' ἐαυτοῦ ὅτι ἐκεῖνοι οἱ κανόνες δὲν ἰσχύουν, ὅσοι τυχὸν ἀντίκεινται εἰς τὸ Σύνταγμα ἢ ὅσοι ἐκδοθέντες πρὸς ὁρισμένας καιρικὰς περιστάσεις καὶ, τούτων παρελθουσῶν, κατηργήθησαν ἀφ' ἐαυτῶν, λόγῳ τοῦ ἰδίου περιεχομένου, συμφῶνως πρὸς τὰς γενικὰς τοῦ Δικαίου ἀρχὰς*»¹.

Εἰς τὴν συζήτησιν παρενέβησαν τότε καὶ ἄλλοι νομομαθεῖς². Ἐσχάτως δέ, εἰσηγούμενον τοῦ Συμβούλου Στ. Παπαντωνάκη, ἡ ὁλομέλεια τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἐπελήφθη τοῦ πολυκρότου ζητήματος, ἔνεκα προσφυγῆς κληρικοῦ τινος ἀγάμου, προσβαλόντος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱερῶν κανόνων ὡς ἀντισυνταγματικὸν τὸ ἄρθρον 3ον τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 21 Ὀκτωβρίου 1929, καθ' ὃ «*ἀπαγορεύεται εἰς τὸ ἐξῆς ὁ διορισμὸς ὡς τακτικῶν ἢ προσωρινῶν ἐφημερίων ἱερέων ἀγάμων*», Ὁ εἰσηγητὴς πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γνώμης αὐτοῦ, καθ' ἣν δὲν κατοχυροῦνται πάντες οἱ κανόνες ὑπὸ τοῦ Συντάγματος, ἐξήτασε γενικῶς τὸ ζήτημα, λαβὼν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἀνωτέρω διεξαχθεῖσαν συζήτησιν. Ἐγνωμάτευσεν δὲ ὅτι ἐκ τῆς γραμματικῆς ἐρμηνείας τοῦ περὶ θρησκείας ἄρθρου τοῦ Συντάγματος προκύπτει ὅτι ἡ ἐπιταγὴ ὅπως ἡ Ἐκκλησία τηρῇ ἀπαρασαλεύτως τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς πάντας τοὺς κανόνας, ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς δογματικούς τοιούτους, διότι σκοπὸς τῆς συνταγματι-

1. Αὐτόθι σ. 102—107, 111—153.

2. Πρβλ. Σ. Τριανταφυλλίδου, Ἐπίκρισις ἀποφάσεως Πλημμελειοδικείου Βόλου, ἐνθ' ἄν. σ. 46—64, καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει, ἐν Βόλῳ 1908. Χρ. Τραπεζούντιου, Ὁ διορισμὸς τῶν ἱεροψαλτῶν, ἐνθ' ἄν. σ. 165—168.

κῆς ταύτης διατάξεως εἶναι ὅπως καθορίσῃ ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸν δεσμόν, ὅστις συνδέει τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅστις δεσμός εἶναι δογματικός, ἀφ' ἐτέρου δὲ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τήρησιν τῶν ἱερῶν κανόνων ἐκείνων, οἵτινες ἀναφέρονται εἰς τοιαύτην δογματικὴν ἔνωσιν καὶ δὴ κατὰ τρόπον ἀπαρασάλευτον. Οἱ συντάκται τοῦ Συντάγματος ἐνδιεφέροντο κυρίως περὶ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας ὡς ἐπικρατουσῆς, ἐζήτησαν δὲ νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν δογματικὴν ἐνότητα τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, δι' ἣν ἐνότητα ἐθεώρησαν ἀπαραίτητον τὴν τήρησιν τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ δόγμα ἱερῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, αἵτινες ἀναπτύσσουνι τοῦτο, διότι εἰς ταύτην διαβλέπουν τὴν οὐσιώδη διαφορὰν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀπὸ πάσης ἄλλης θρησκείας χριστιανικῆς, ἰδίως δὲ ἀπὸ τῆς δυτικῆς καὶ ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, τῶν δύο τούτων μεγάλων. Ἐκκλησιῶν. Εἰς τοὺς κανόνας ἄρα τούτους προσέδωκεν ἡ συντακτικὴ ἐξουσία συνταγματικὴν ἰσχύν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμούς, οἵτινες, ἀπειράριθμοι ὄντες αἰ ποικίλοι κατὰ τὸ περιεχόμενον, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατοχυρωθῶσι διὰ τοῦ Συντάγματος, χωρὶς νὰ προσκρούσωσιν εἰς τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς Πολιτείας. Διότι διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως πάντων τῶν κανόνων ὡς συνταγματικῶν διατάξεων δὲν δικαιολογεῖται πλέον ἢ ἀνάμειξις τῆς Πολιτείας εἰς τὴν ρύθμισιν ζητημάτων τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου, ἅτινα ἀνήκουσι πανθομολογουμένως εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα αὐτῆς. Θὰ ἐδημιουργεῖτο οὕτω κράτος ἐν κράτει μὲ ὅλας τὰς περιπετείας καὶ συγκρούσεις, ἅς κατ' ἀνάγκην θὰ ἔφερον ἡ τοιαύτη σύγκυσις δύο ἐξουσιῶν, ἀναγνωριζομένης οὕτω *de facto* καὶ ἰδιαιτέρας ἐξουσίας, τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἣν πάντως τὸ Σύνταγμα δὲν ἠνόησε νὰ καθιερώσῃ.

Περαιτέρω ὁ εἰσηγητὴς προσήγαγε κανόνας τινὰς διὰ νὰ δείξῃ τὰ ἄτοπα, ἅτινα δῆθεν θὰ προήρχοντο ἀνθεωροῦντο οὗτοι ἰσχύοντες συνταγματικῶς, προσήγαγεν ὡσαύτως ἐπιχειρήματα ἐκ τῶν συζητήσεων κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844 καὶ τὰς ἀναθεωρήσεις αὐτοῦ, ὡσαύτως ἀνέγραψε τὰς κατὰ τὴν συζήτησιν περὶ τοῦ διορισμοῦ ψαλτῶν καὶ νεωκόρων διατυπωθείσας γνώμας διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι «*ἡ ὑποστηριζομένη ἐκδοχὴ περὶ τῆς*

1. Προβλ. **Α. Βαμβέτσου**, Εἰσαγωγή εἰς τὸ Ἐκκλησ. Δίκαιον, σ. 134 ἔξ.

κατοχυρώσεως διὰ τοῦ Συντάγματος τῶν κανόνων τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ δόγμα εἶναι σύμφωνος ὀχι μόνον πρὸς τὸ γράμμα τοῦ Συντάγματος καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ συναγομένην ἐρμηνείαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς συντακτικῆς συνελεύσεως (— τοῦ 1844) ὅπως οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰ λοιπὰ ἰσχύωσιν ὡς νόμοι κοινοί, δυνάμενοι νὰ τροποποιηθῶσι διὰ νεωτέρων νόμων, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ ἡ τοιαύτη τῆς Πολιτείας ἐνέργεια εἰς συνταγματικὴν τινα διάταξιν».

Ἡ γνωμάτευσις τοῦ εἰσηγητοῦ ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὅπερ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 139 τοῦ ἔτους 1930 ἀποφάσεως παρεδέχθη ὅτι τὸ Σύνταγμα «*ἐπιτάσσει τὴν ἀπαρασάλευτον τήρησιν τῶν κανόνων καὶ παραδόσεων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ θρησκευτικὰ δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ὄρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῶν ὁμοδόξων αὐτῆς, ἅτινα εἶναι ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ἀμετάβλητα καὶ ὧν ἡ παραφυλακὴ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς δογματικῆς ἐνότητος τῆς Ὄρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἴτε ὅροι ὀνομάζονται οὗτοι εἰδικότερον, εἴτε ὀμολογία ἢ σύμβολα, οἱ κανόνες δὲ οὗτοι ἐν τῇ Γραφῇ καὶ ἐν ταῖς παραδόσεσι φερόμενοι καθωρίσθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διευτυπώθησαν ἐν μέρει εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἱερῶν Συνόδων, σχετιζόμενοι πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν θέλειαν λατρείαν κατὰ τὰ δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Δὲν δύναται ὅμως ἡ συνταγματικὴ περιφρούρησις νὰ θεωρηθῇ ἐπεκτεινομένη καὶ ἐπὶ τῶν ἀναφερομένων εἰς ζητήματα διοικητικῆς ἀποκλειστικῶς φύσεως, ἅτινα οὐ μόνον δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν ἐσωτερικὴν σημασίαν τῶν δογματικῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ρυθμίζονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ περιστάσεις τῆς κοινωνίας, ὑφιστάμενα καὶ τὴν ἐκ τῆς διαδρομῆς τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀνωτέρων ἀντιλήψεων ἐπίδρασιν, ὥστε οἱ τοιοῦτοι κανόνες εἶναι κατ' ἀνάγκην μεταβλητοὶ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, δὲν θὰ ἦτο δὲ ὀρθὸν οὐδὲ σκόπιμον νὰ κατοχυρωθῇ τὸ ἀναλλοίωτον αὐτῶν συνταγματικῶς, οὐδὲ προκύπτει τοιαύτη ἔννοια τοῦ ἄρθρου 1ου τοῦ Συντάγματος¹.*

(Ἔπεται τὸ τέλος)

1. Περιοδ. «Θέμις», τομ. ΜΑ' 1930, σ. 757—758 Πρβλ. **Στ. Παπαφράγκου**, Πορίσματα ἐκ τῆς νομολογίας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, Ἀθήναι 1935, σ. 12. 13.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ματθ. 19, 16—26

Μετὰ πλήρους πάντοτε συμπαθείας ἀπέβλεψεν ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς τοὺς πτωχοὺς. Μήπως «πτωχὸς» δὲν ἦτο καὶ ὁ ἴδιος, καὶ μήπως «πτωχεῖα δὲν ἦτο καὶ αὐτὴ ἢ ἐνσάρκωσις αὐτοῦ, ὅτε «ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφήν δούλου λαβών»; Μήπως δὲν ἐπεδείκνυε μάλιστα τὴν πτωχεῖαν του, ὅταν ἔλεγεν ὅτι «ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει»; Διὰ τοῦτο καὶ ἠὲ χαριστεῖτο νὰ ὁμολογῇ, ὅτι «εὐαγγελίζεσθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με».

Τὸ πρῶγμα βεβαίως εἶναι ὅπως φυσικόν. Μήπως οἱ πτωχοὶ «ἐργατικά», ἀποχειρωθῶτα μέλη τῆς κοινωνίας, δὲν εἶναι καὶ οἱ πρῶτοι ἐκτιμήσαντες καὶ αἰσθανθέντες τὴν παρήγορον τοῦ Κυρίου ἐπ' αὐτοὺς ἐπίδρασιν; Καὶ δὲν εἶναι τὰ μέλη ταῦτα τῆς κοινωνίας, τὰ πάσχοντα, τὰ ἐξουθενημένα, «τὰ μὴ ὄντα», ὡς χαρακτηρίζει αὐτὰ ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος, τὰ ὁποῖα ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὡς ἐγκαταλειμμένα, ὄφειλε πρωτίστως νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ νὰ προστατεύσῃ καὶ νὰ συστήσῃ ὡς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὰ;

Ἔως ἐδῶ εἶναι εὐεξήγητον τὸ φιλόπτωχον τοῦ Κυρίου πνεῦμα, ἐπιδειχθὲν πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως κατὰ τὴν ἐπίγειον σωτηριώδη σταδιοδρομίαν του. Ἄλλ' ὅτι ἢ τάξεις τῶν πτωχῶν θὰ εἶχε καὶ σημασίαν κεφαλαιώδη περὶ σωτηρίας καὶ περὶ εἰσόδου εἰς «τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» καὶ κατακτίσεως τῆς *χριστιανικῆς τελειότητος*, ἔγεινεν ἐκ μέρους ὄλων ἡμῶν τῶν χριστιανῶν αἰσθητὸν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ βάθος καὶ τὴν ἔκτασιν; Πόσον ὑστερεῖ καὶ κατὰ τὴν χριστιανικὴν ταύτην ἀπαίτησιν ἢ ἀτομικὴ καὶ ἢ κοινωνικὴ ἡμῶν ζωὴ! Καὶ ὅμως, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὁ Ἰησοῦς, εἰς τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα καυχώμεθα, δεικνύει ὅτι ἢ μόνη λεωφόρος ἢ ἄγνοια εἰς τὴν τελειότητα εἶναι ἢ διὰ μέσον τῶν πτωχῶν: «Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ ὑπόρχοντα καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῶ». Φεῦ! Πόσοι τὸν πτωχὸν «τρώγονται» νὰ τὸν ἔχουν καὶ νὰ τὸν κάμνουν πτωχότερον!

Χορῆμα, καὶ πάλιν χορῆμα! Ἡ *χριστιανικὴ* ζωὴ κινδυνεύει νὰ καταντήσῃ *χορηματικὴ* ζωὴ. Οἱ ἔχοντες πολλὰ ἰδρῶνουσι καὶ πατοῦσιν ἐπὶ πτωμάτων νὰ τὰ κάμουν περισσότερα. Καὶ ὅλοι, ἄλλος ὀλιγότερον, ἄλλος περισσότερον, κοιμῶνται καὶ ἐξυπνοῦν μὲ «μίαν ἔννοιαν», τὸ χορῆμα. Μετεθέσαμεν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ χορηματος, καὶ μετετοπίσαμεν τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἐλπίδα τοῦ χορηματος. Ἄλλα ταῦτα πάντα, διότι ὁ «κόσμος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται». Ἄν ἢ ἀγάπη ἢ χριστιανικὴ, ἢ ἢ δικαιοσύνη καὶ ἢ λογικὴ διεῖπον τὰς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα τῶν κυβερνώντων, θὰ ἀποκαθίστατο τάχιστα ἢ ἠθικὴ ὁμαλότης εἰς τὴν ζωὴν καὶ δὲν θὰ εἴχομεν τὸ εἰδωλολατρικὸν κατάντημα τῆς χρηματολατρίας καὶ πλουτοδουλείας. Καὶ νὰ σκέπτηται κανεῖς, ὅτι μὲ τὴν τακτικὴν αὐτήν, διὰ μέσον τῆς εὐμαρείας τῆς γλῶσσης καὶ τῆς χρηματομανίας ὁ ἄνθρωπος δημιουργεῖ δυσχερέστατα προσκόμματα διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ τελείωσιν, τὸν θεάρεστον βίον, τὴν «σωτηρίαν»

αὐτοῦ καὶ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν «βασιλείαν τῶν οὐρανῶν», κατὰ τὴν πίστιν μας! Πῶς εἶναι δυνατόν, ἐνῶ διευκολύνομεν τὸ ἔργον τοῦ «διαβόλου», νὰ μὴ δυσχεραίνωμεν τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας; Ὅσον καὶ ἂν ἐκπλαγῶμεν, ἴδου τί περὶ τῆς ἀκράτου καὶ δουλαγωγούσης φιλοπλουτίας λέγει τὸ χρυσοῦν τοῦ Σατῆρος στόμα: «εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ὄφιδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν». Ταῦτα ἄνευ περιστροφῶν.

Κ.

Ματθ. 21, 33—42.

Διὰ μέσου τῶν γραμμῶν τῆς «παραβολῆς τοῦ ἀμπελῶνος» ὁ Κύριος ἡμῶν ἀφίνει νὰ φαίνηται ἐπ' αὐτὸν καὶ κλαυθμῶν ἄξιον γεγονός, γεγονός τὸ ὁποῖον, ὡς μὴ ὄφειλε, οὐδὲ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐξέλιπεν. Εἶναι τοῦτο ὁ ἀφηγιασμός τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ θείου κύρους ἢ ἀνταρτικὴ διάθεσις τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τῶν θείων δικαιωμάτων. Καὶ κατοπτρίζεται ἢ στασιαστικότης αὐτῆ εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει τῆς «θεοκρατίας τοῦ παλαιοῦ Ἰσραὴλ». Ἡ παραβολὴ τοῦ Κυρίου διαπιστοῖ, καὶ ἢ πείρα ἐξακολουθεῖ νὰ συνεπινεύη, ὅτι μέσα εἰς τὸν ἀμπελῶνα, ἀμπελῶνα τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐφύτευσε καὶ περιεφρούρησε, κτήμ' αὐτοῦ ἐπομένως ἀμπελῶνα εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε μὲν ἀνατεθῆ εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὸ πάλα, ἀνετέθη δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς ἐς ὑστερον ἢ καλλιέργεια, δὲν θὰ λείψουν ποτὲ οἱ «κακοὶ γεωργοί». Διαπίστως ὁμολογουμένως θλιβερωτάτη.

Πόσον, ἀντιστρόφως πρὸς τὰς ἀνθρωπίνους διαθέσεις ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, διαλάμπει ἢ ἀνεξκακία, ἢ ἀγαθότης, ἢ μακροθυμία, ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀπέναντι τοῦ ἀνθρώπου! «Ἐφύτευσε ἀμπελῶνα», ὅ ἐστι «τὴν βασιλείαν αὐτοῦ» ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς τε Παλαιᾶς πρώτον καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης: ἔπειτα «περιέθετο αὐτῷ φραγμὸν καὶ ὠρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ φροδόμησε πύργον», ἔδειξε δηλαδὴ πᾶσαν προστασίαν πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Ἐπὶ «θεοκρατίας τοῦ Ἰσραὴλ» ἀποστέλλει τοὺς δούλους αὐτοῦ, τοὺς προφῆτας καὶ τόσους ἄλλους ἁγίους ἄνδρας, ἵνα ὑπενθυμίσωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ θεία δικαιώματα οἱ «γεωργοὶ ἐκεῖνο»: «ὄν μὲν ἔδειραν, ὄν δὲ ἀπέκτειναν, ὄν δὲ ἐλιθοβόλησαν». Καὶ πάλιν ὁ Κύριος, ὁ πατὴρ ὁ μακρόθυμος, «ἀποστέλλει ἄλλους δούλους, πλείονας τῶν πρώτων». Ἄλλά; «Ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως». Ἀποστέλλει πρὸς αὐτοὺς καὶ αὐτὸν τὸν υἱόν του λέγων: «ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου». Ἄλλα καὶ αὐτὸν φονεύουσι μὲ τὴν ἀπατηλὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ «κατάσχωσι τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ». Ὅποῖον ἀγαθότητος ἀπέραντον πέλαγος, τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ! Αὕτη εἶναι ἢ αἰωνία ἱστορία τῶν σχέσεων τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν: ἀγαθὸς ὁ Θεός, πονηρὸς ὁ ἄνθρωπος: ὁ Θεὸς εὐεργέτης ὁ ἄνθρωπος ἀχάριστος.

Τὰ ἐπακολοθητά: τὸ μὲν ἔργον τοῦ Κυρίου θὰ παραμένῃ ἀκατάλυτον: οὐδεὶς «κακὸς γεωργός» θὰ εὐρεθῆ ποτε εἰς θέσιν νὰ ματαιώσῃ τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ. «Οἱ ἀποδοκιμάζοντες οἰκοδόμοι» δὲν θὰ λεί-

ψουν, καὶ ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ θὰ θέτωσιν ἄλλα θεμέλια τῆς θηρευομένης εὐτυχίας. Ἀλλὰ μόνον ὁ Ἰησοῦς θὰ εἶναι «ἡ κεφαλὴ τῆς γωνίας», ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ ἑφετοῦ οἰκοδομήματος τῆς τε κατὰ γῆν καὶ τῆς ἐν οὐρανῷ μακαριότητος. Τοῦτο, ὅσον ἀφορᾷ τὰ πρὸς τὸν Θεόν. Τὰ δὲ πρὸς τὸν ἀνθρώπον, «ὅταν ἔλθῃ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελώνος, «κακοὺς ἀπολέσει τοὺς κακοὺς γεωργούς». Καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι «κακοὶ γεωργοὶ» καὶ «οἰκοδόμοι» ἐξέπεσον μακρὰν τοῦ «θεοκρατικοῦ ἀμπελώνος» καὶ ἐκλείσθησαν ἔξω τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος διόλου δὲν εἰσῆλθον. Τί ἀναμένει τοὺς ἐν αὐτοῖς τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας «κακοὺς γεωργούς»; Μία εἶναι ἡ σωτηρία: *ἕποταγὴ εἰς τὸν Θεὸν καὶ κατὰ Θεὸν καλλιέργεια τοῦ «ἀμπελώνος» καὶ ἀπόδοσις τῶν καρπῶν αὐτοῦ.*

Κ.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εἰς σειρὰν ἄρθρων του δημοσιευθέντων εἰς τὴν «Ἑλληνικὴν Φωνήν» ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία δὲν ἤσκησεν ἰσχυρὰν κοινωνιοπλαστικὴν ἐπίδρασιν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Δυτικὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, φαίνεται δὲ παραδεχόμενος τὴν γνώμην τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι φρονοῦν ὅτι, ἂν αἱ δύο Ἐκκλησίαι—Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ρώμης, παλαιᾶς δηλαδὴ καὶ νέας Ρώμης—ἔμειναν ἠνωμέναι, τὰ ἐκ τῆς ἐνώσεως ὠφελήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους θὰ ἦσαν σημαντικώτατα καὶ καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας θ' ἀπεσοβεῖτο ἡ ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας δουλεία τοῦ Γένους εἰς τὸν ξένον κατακτητὴν.

Ὁ κ. Κανελλόπουλος εἶνε νέος πολιτικός, ὅσον περίπου καὶ ὁ Βέλγος ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τοῦ «Βασιλέως Χριστοῦ» κ. Λέων Ντεγκρέλ, πολὺ δὲ νεώτερος τοῦ Γάλλου ἀρχηγοῦ τῶν ἄλλοτε πυροσταυριτῶν καὶ σήμερον τοῦ Γαλλικοῦ κοινωνικοῦ κόμματος συναγματάρχου Λαρόκ.

Καὶ εἶνε λυπηρὸν ὅτι, ἐνῶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας οἱ διαπρέποντες νέοι πολιτευόμενοι εἶνε πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν (ὁ κ. Ντεγκρέλ παρακολουθεῖ κάθε πρωὶ τὴν λειτουργίαν καὶ εἶνε ἐκ τῶν τακτικωτέρων εἰς τὴν ἁγίαν Μετάληψιν τῆς ἐνορίας του), εἰς τὴν Ἑλλάδα ἕνας νέος πολιτικός, ὁ ὅποιος εἶχεν ἤδη ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῆς Κοινῆς Γνώμης ὡς καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ κατ' ὄρθωσεν, χάρις εἰς τὴν ἀξίαν του ἀναμφισβητήτως, νὰ ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν, ὡς πολιτευόμενος, ἂν ὄχι ποσοτικῶς μεγάλην, πάντως ὅμως ποιοτικῶς ἀξιόλογον μερίδα τῆς, κρίνει σκόπιμον νὰ προβῇ εἰς ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν σχεδὸν κατηγορεῖ ὡς ἀποκοιμίσασαν τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὡς «ἀφιονίζουσαν» τὸν λαὸν αὐτόν. Διότι τί ἄλλο σημαίνει ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ κ. Π. Κανελλοπούλου ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐθυσίασε τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος χάριν τῆς ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης αὐτοτελείας τῆς καὶ ὄχι μόνον συνεβίβασθη μὲ τὸν βάρβαρον κατακτητὴν, ἀλλὰ καὶ ἀντέδρασε

εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν στρεφομένην κατὰ τῆς Τουρκικῆς Κυριαρχίας ὡς «θεόθεν τεταγμένης ἡμῖν βασιλείας»; Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ κ. Κανελλόπουλος λέγει ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποφανθῇ μετὰ βεβαιότητος ἂν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐθυσίασε κ.λ.π., ἐκ τοῦ συνόλου ὅμως τῶν ὅσων ἐκθέτει φαίνεται—αὐτὴν τοῦλάχιστον τὴν ἐντύπωσιν σχηματίζει ὁ ἀναγνώστης του—ὅτι μᾶλλον τὸ παραδέχεται. Ἐν τούτοις ὁ κ. Κανελλόπουλος, παρὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του, θεωρεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς ἀκόμη ἀντιπάλους του ὡς προικισμένος μὲ εὐρεῖαν, ὑγιά καὶ στερρὰν μόρφωσιν καὶ ὡς κάτοχος διανοητικῆς διαύσεως. Τοιαῦτα τοῦλάχιστον ἀκούω δι' αὐτὸν ἐγὼ πού δὲν τὸν γνωρίζω προσωπικῶς. Πῶς λοιπὸν ἕνας τέτοιος πολιτικός, φιλοδοξῶν δικαίως νὰ παίξῃ πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν πολιτικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῆς χώρας μας, ἐμφανίζει εἰς τοὺς ὁπαδοὺς του τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τρόπον ἐντελῶς ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητά; Μόνον ἡ δρασὶς τῆς Ἐκκλησίας μας διὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῶν Σλαύων, τοὺς ὁποίους ἐξεπολίτισε χωρὶς κανένα κατακτητικὸν σκοπὸν, θὰ ἦτο ἀρκετὴ διὰ ν' ἀποτελέσῃ τιμητικώτατον τίτλον δι' αὐτὴν.

Ἡ μήπως δὲν εἶνε πρὸς τιμὴν τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ κίνησις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδόθη τὸ ὄνομα «Εἰκονομαχία» καὶ ἡ ὁποία καταδικάσθη ὡς αἰρετικὴ, ἀλλ' οὐσιαστικῶς δὲν εἶνε παρὰ πρόδρομος τῆς μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ἀναφανείσης ἐν τῇ Δύσει μεταρρυθμιστικῆς κινήσεως; Δὲν ἀποδεικνύει τάχα ἡ κίνησις αὕτη ὅτι πάντοτε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἦτο ζωντανὴ καὶ ὄχι «ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας νεκρὰ» ὅπως τὴν θέλει ὁ ἀξιοτίμος συγγραφεὺς μὲ τὸν ὁποῖον ἀσχολούμεθα; Ἀκόμη περισσώτερον μᾶς λυπεῖ τὸ γεγονός ὅτι ὁ κ. Κανελλόπουλος συντάσσεται μὲ τὴν γνώμην ἐκείνων, οἱ ὅποιοι χαρακτηρίζουν τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δουλείας ὡς «ἀφανῆ καὶ ἀνενέργητον». Εἶναι ἐν τούτοις γνωστοὶ αἱ ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία μας παρέσχεν εἰς τὸ Γένος καὶ κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν καὶ μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Σκοτεινὰ σημεῖα ὑπάρχουν βεβαίως πολλά, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία εἶναι μὲν θεσμὸς θεῖος, ἀλλ' οἱ λειτουργοὶ τῆς εἶναι ἄνθρωποι—ὄχι ἄγγελοι—καὶ εἶναι ἐπόμενον νὰ ἔχουν τ' ἀνθρώπινα ἐλαττώματα. Διὰ τὸ ὅμως νὰ ἐξετάζωμεν καὶ νὰ ὑπογραμμίζωμεν τὰ σκοτεινὰ μόνον σημεῖα τῆς δράσεώς της καὶ νὰ παραλείπωμεν τὰ φωτεινὰ πού εἶναι ἀσυγκρίτως περισσώτερα; Διὰ τὸ νὰ υἱοθετοῦμεν τὴν κατηγορίαν ὅτι ὑπῆρξε νεκρὰ ἡ Ἐκκλησία πού καὶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς δουλείας τοῦ Γένους καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτὸ ὑπῆρξεν, ἐπὶ σειρὰν αἰώνων, ὁ μόνος ἴσως ζωντανὸς ἑλληνικὸς ὀργανισμὸς; Ὁ διακεκριμένος καθηγητῆς δὲν ἀγνοεῖ βεβαίως τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Ἑνετίας, τὴν Σχολὴν Φλαγγίνην καὶ τὴν ἐν Ἑνετίᾳ δρασὶν τῶν μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων κληρικῶν. Θὰ ἤρκει μόνον αὕτη διὰ νὰ δείξῃ πόσον ζωντανὴ ἦτο ἡ Ἐκκλησία μας εἰς ἐποχὴν τόσο σκοτεινὴν, τόσο νεκρὰν, διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Αὐτὸ ὅμως πού

ἐγίνετο εἰς τὴν Ἑνετίαν ἐγίνετο παντοῦ καὶ εἰς κάθε ἐποχὴν Καὶ σήμερον ἀκόμη, μολονότι ἔχει τελείως ἐγκαταλειφθῆ ἀπὸ ὄλους μας, ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐμφανίζεται ζωντανή, ὀλοζώντανη. Ἡ φιλανθρωπικὴ τῆς δρασίς, τὰ κατηχητικά τῆς σχολεῖα, ὁ ἀγὼν τῆς ἐναντίον τῶν ἀνατρεπτικῶν κηρυγμάτων δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀγνωστα εἰς πολιτευομένους τῆς ὀλκῆς τοῦ κ. Π. Κανελλοπούλου. Δὲν θὰ ἔπρεπε ν' ἀγνοῖ ὁ διακεκριμένος καθηγητὴς καὶ πολιτευόμενος τὴν φωτεινὴν κοινωνικὴν δρασίαν σημερινῶν Ἑλλήνων ἱεραρχῶν πού, ἂν δὲν εἶναι πολλοί, εἶναι ὁμως ἀρκετοὶ ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ εὐσταθήσῃ ἡ κατηγορία ὅτι οἱ ἰθύνοντες τὰ τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι προσκεκολλημένοι εἰς τοὺς ξηροὺς τύπους καὶ ἀγνοοῦν κάθε κοινωνικὴν ἀποστολήν.

Ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῆς ἀρθρογραφίας τοῦ κ. Π. Κανελλοπούλου εἶναι τὸ ἀφορῶν τὴν δρασίαν τῶν «ἐνωτικῶν» καὶ «ἀντιπατικῶν» κατὰ τὴν πτώσιν τῆς Κων/πόλεως. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ Σχίσμα μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ὑπῆρξεν ἐπιβλαβὲς καὶ διὰ τὰς δύο Ἐκκλησίας καὶ δικαίως χαρακτηρίζεται ἀπὸ Ἑλληνας καὶ Λατίνους ὡς «ἐπάρατον» καὶ «ἐπικατάρατον». Ἀλλὰ πταῖουν τάχα διὰ τὸ Σχίσμα μόνον οἱ Ἑλληνες; καὶ πρέπει ἄρα γε νὰ εἴμεθα περισσότερον «λατινόφρονες» ἀπὸ τὸν πάπαν Νικόλαον τὸν Ε', ἀναμολογοῦνται ὅτι ὑπῆρξεν τόσον φοικτὰ τὰ ὄγια τῶν Σταυροφόρων, ὥστε δικαίως νὰ χαρακτηρίζουν οἱ Ἑλληνες τοὺς Λατίνους ὡς «σκυλόφραγκους»; Φαντάζομαι ὅτι ὁ κ. Κανελλόπουλος θὰ ἐπεσκέφθη τὸν Ἅγιον Μάρκον τῆς Ἑνετίας ἀλλὰ καί, ἂν δὲν τὸν ἐπεσκέφθη, εἶναι εὐκολὸν νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ. Ἐκεῖ θὰ εἶδε ἢ ἤμπορεῖ νὰ ἰδῆ ἓνα μικρότατον μέρος ἀπὸ τὰ ὅσα οἱ Σταυροφόροι ἐλεηλάτησαν ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας Γνωρίζει ἐπίσης ὁ κ. Κανελλόπουλος ὅτι ὁ ἦνω μένος (ὄχι δυτικὸς, ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ) αὐτοκρατορῶν Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος ἦτο ὑποχωρούμενος νὰ βλέπῃ μέσα εἰς τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας τοὺς Λατίνους τὸ δόγμα καὶ ξένους τὴν ἐθνικότητα ἀνωτέρους κληρικούς τῆς Ρώμης πού ἐνεφανίζοντο, τρόπον τινά, ὡς ἐλεγκταί, ὡς τοποτηρηταί, ὡς τιμηταί καὶ ἐκκλησιαστικοὶ κυρίαρχοι τῆς παλαιᾶς Ρώμης μέσα εἰς τὴν νέαν. Ἐνωσις λοιπὸν ἦτο αὐτὴ ἢ κατάκτησις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν Δυτικὴν; Κανεῖς ἀπὸ ὅσους γνωρίζουν τὴν Ἱστορίαν δὲν ἀρνεῖται τὸν πατριωτισμὸν τῶν δύο Ἑλλήνων καρδιναλίων Ἰσιδώρου καὶ Βησσαρίωνος—ἰδίως τοῦ τελευταίου—, ὅπως κανεῖς δὲν ἀρνεῖται τὸν φιλελληνισμὸν ὀρισμένων οὐμανιστῶν παπῶν. Ἀλλὰ θὰ ἤρκει ἄρα γε ὁ ἀγνότατος πατριωτισμὸς τοῦ Βησσαρίωνος καὶ ὁ φιλελληνισμὸς τῶν δύο ἢ τριῶν μεγάλων οὐμανιστῶν παπῶν τῆς Ρώμης διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων αὐτοτέλειαν, ἢ μήπως θὰ ἐσωζόμεθα ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Τούρκων διὰ νὰ πέσωμεν εἰς τὴν δουλείαν τῶν Φράγκων, καὶ θὰ συνέβαιεν εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα αὐτὸ πού συνέβη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῆς Σικελίας καὶ τῆς κάτω Ἰταλίας, αἱ ὁποῖαι, ἐπειδὴ ἔμειναν ἐκκλησιαστικῶς ἠνωμένοι μετὰ τὴν Ρώμην, ἔχασαν μετὰ τὴν πάρο-

δον τοῦ χρόνου κάθε ἑλληνικὸν αἶσθημα καὶ ἔπαυσαν νὰ ὀμιλοῦν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, μολονότι ἐξακολουθοῦν νὰ τὴν ἔχουν καὶ σήμερον ὡς λειτουργικὴν; Εἰς τὴν πατρίδα μας ὑπάρχουν πολῖται «καθολικοί» τὸ δόγμα ἐξ ἴσου πατριῶται μετὰ ἡμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους, ἐξ ἴσου ἀκραιφνεῖς Ἑλληνες, ὅπως ἀπέδειξαν εἰς πλείστας περιπτώσεις. Ὁ ἀναμφισβήτητος ὀμος πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων «καθολικῶν» δὲν κατώρθωσε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης ἀπὸ τοῦ νὰ στέλλῃ κληρικούς ξενογλώσσους καὶ ξένους τὴν ἐθνικότητα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ ξενόγλωσσα κηρύγματα μέσα εἰς ἑλληνικούς ναούς.

Προσβύτερος—ἄλλοῖμονον—κατὰ πολὺ ἴσως τοῦ κ. Κανελλοπούλου, ἐνθυμοῦμαι τὴν ἐποχὴν πού ἴσως νὰ μὴ τὴν ἐνθυμῆται αὐτός, ὅταν πρὸ εἴκοσι καὶ δεκαπέντε ἀκόμη ἐτῶν ἡ λιτανεῖα τῆς Ἁγίας Λωρεᾶς περιήρατο τὰς ὁδοὺς τῆς Κερκύρας, τῶν Πατρῶν, τῆς Σύρου, μετὰ ξένας σημαίας, μετὰ ξενογλώσσους ὕμνους, μετὰ ξένους τὴν ἐθνικότητα κληρικούς καὶ μετὰ ξένους προξένους ἀκολουθοῦντας τὴν ἱερὰν πομπήν. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων «καθολικῶν»—κληρικῶν καὶ λαϊκῶν—ἔχει ἐπιβάλλῃ σήμερον τὰς ἑλληνικὰς σημαίας καὶ τοὺς εἰς ἑλληνικὴν μόνον γλῶσσαν ὕμνους, καθὼς καὶ τὴν πλαισίωσιν τῆς λιτανείας ἀπὸ ἑλληνικὸν στρατόν. Ἀλλὰ θὰ ἦτο τάχα εὐκολὸν νὰ ἐπιβληθῆ αὐτὸ πρὸ ἐτῶν ἢ πρὸ αἰώνων; Μήπως καὶ σήμερον ἀκόμη δὲν γίνονται ἀπὸ ξένους κληρικούς κηρύγματα εἰς ξένας γλώσσας μέσα εἰς ἑλληνικούς «καθολικούς» ναούς, ἐνῶ θὰ ἦτο εὐκολὸν νὰ ὑπάρχουν χωριστοὶ ναοὶ διὰ τοὺς ξένους;

Ἡ Ἐνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ πραγματοποιηθῆ κάποτε, ἀλλὰ, διὰ νὰ εἶναι πραγματικὴ ἀδελφικὴ Ἐνωσις καὶ ὄχι κατάκτησις, πρέπει νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν ἄνω—κατόπιν δηλαδὴ κοινῆς συμφωνίας τῶν προϋσταμένων τῶν δύο ἐκκλησιῶν—καὶ πρέπει ἀκόμη νὰ δεχθῆ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας νὰ εἶναι δι' ὄλην τὴν χριστιανωσύνην ὅτι ὑπῆρξεν ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης εἰς τοὺς πρώτους χριστιανικούς αἰῶνας: πρῶτος τῆ τάξει, πρῶτος μετὰ τὸν ἴσον καὶ ὄχι κυρίαρχος, δεσπότης, αὐθέντης ἢ σατραπῆς. Δὲν γνωρίζω ἂν ἡ ποθητὴ αὐτῆ Ἐνωσις θὰ πραγματοποιηθῆ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἢ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ κ. Κανελλοπούλου—ὅστις, ὡς νεώτερος, εἶναι φυσικὸν νὰ ζήσῃ περισσότερον ἀπὸ ὅσον θὰ ζήσωμεν ἀκόμη ἡμεῖς—ἢ πολὺ ἀργότερα. Ἐκεῖνο, πού θὰ ἤθελα, εἶναι τὸ νὰ ἴδω τὸν κ. Κανελλόπουλον νὰ βοηθῆ τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν μας ἀντὶ νὰ τὴν κατηγορῆ. Εἶναι, ἐπὶ τέλους, καιρὸς ν' ἀρχίσουν καὶ οἱ πολιτικοὶ μας νὰ ἐνδιαφέρονται ἀληθινὰ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ νὰ παρουσιάζουν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τὰ πολλὰ φωτεινὰ σημεῖα τῆς δρασεώς τῆς ἀντὶ νὰ ἐπιδώκουν νὰ ὑπογραμμίσουν τὰ ὀλίγα σκοτεινὰ.

B. ΒΕΚΙΑΡΕΛΛΗΣ

ΣΧΕΔΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Μεταξὺ τῶν σχεδίων μου ὡς ἐφημερίου τοῦ πανεπιστημιακοῦ ναοῦ Ἀθηνῶν (1933—1935) ἦτο καὶ ἡ διοργάνωσις ἐνὸς πειραματικοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου χάριν τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, δι' ἣν εἶχον καὶ τὴν πολύτιμον ἐνθάρρουνσιν τοῦ ἀρμοδίου καθηγητοῦ καὶ σεβαστοῦ διδασκάλου μου κ. Ἀμίλκα Σ. Ἀλιβιζάτου, τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστὸν τὸ ὑπὲρ τοῦ πανεπιστημιακοῦ ναοῦ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο τόσον εὐκόλον καὶ ἐπεθύμουν, πρὶν ἀρχίσω, νὰ ἔχω ἀπηρτισμένον καὶ τὸ σχέδιον τῆς ὅλης ἐργασίας, διὰ τὴν ἐγκαιρον κατάρτισιν τοῦ ὁποίου προσέκρουσα εἰς πλεῖστα τεχνικὰ ἐμπόδια. Εἶχον συντάξει ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ α') τὸ γενικὸν διάγραμμα τοῦ ὅλου κύκλου τῆς διδασκαλίας καὶ β') ὑποδειγματικὸν σχεδιάσμα διὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ πρώτου ἔτους, ἣν, ἀποχωρήσας, δὲν ἔθεσα εἰς ἐφαρμογὴν.

Τὸ πρῶτον τούτων δημοσιεύω ἐν τοῖς ἐφεξῆς χάριν τῶν περὶ τὴν κατηχητικὴν κίνησιν παρ' ἡμῖν ἀσχολουμένων. Δημοσιεύων τὸ δοκίμιόν μου τοῦτο οὐδαμῶς ἀξιῶ ὅτι συνεισφέρω τέλειόν τι, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον διανοοῦμαι νὰ ὑποτιμήσω τὴν γνωστὴν μέχρι τοῦδε σχετικὴν ἐργασίαν τῆς «Ζωῆς», ἣν πρῶτος ἐγὼ ὑπέδειξα ἐν συνεδριάσει τῆς κατηχητικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» ὅπως ἐπὶ τοῦ παρόντος υἰοθετήσῃ ἡ Ἐκκλησία ὡς βᾶσιν τοῦ ἀπαραίτητου πειραματισμοῦ.

Ἠκολούθησα καὶ ἐγὼ τὸν ὑπὸ τῆς «Ζωῆς» ἐφαρμοσθέντα καὶ ὑπὸ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος υἰοθετηθέντα τύπον τοῦ ἐννεαετοῦς κύκλου, εἰς τρεῖς τριετείς περιόδους, διὰ τοὺς μαθητὰς ἀπὸ τῆς Δ' τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τάξεως μέχρι τῆς Γ' τοῦ γυμνασίου, φρονῶ δὲ μετὰ τῶν ἀνωτέρω ὅτι διὰ τὰ ἐργαζόμενα παιδιὰ πρέπει νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρα σκέψις, διότι διάφοροι εἶναι καὶ αἱ συνθήκαι ὑφ' ἃς ταῦτα διατελοῦν καὶ δύνανται νὰ ἐκπαιδευθῶσι θρησκευτικῶς. Περὶ τῶν Κατηχητικῶν σχολείων τῶν ἐργαζομένων δὲν διέλαβόν τι ἐν τῷ διαγράμματι τούτῳ.

Ἡ γενικὴ ἀρχή, ἣν ἠκολούθησα, εἶναι, ὅτι σκοπὸς τοῦ Κατηχητικοῦ σχολείου παρ' ἡμῖν, ἐφ' ὅσον, εὐτυχῶς, ὑπάρχει ἢ ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις θρησκευτικὴ διδασκαλία, δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλος ἢ ἡ συμπλήρωσις καὶ ἡ πρακτικὴ ἐμπέδωσις τῶν ἐν τῷ δημοσίῳ σχολείῳ διδασκομένων καὶ ἡ ἀνάπτυξις καὶ καλλιέργεια ἀληθῶς ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος πρὸς καταρτισμὸν ζώντων καὶ ἐνεργῶν μελῶν τῆς ζωῆς καὶ ἐνεργοῦ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀκολουθήσας λοιπὸν τὴν διαίρεσιν εἰς «Κατώτερον» (Δ'. Ε'. ΣΤ'. Δημοτ.), «Μέσον» (Α'. Β'. Γ'. Γυμν.) καὶ «Ἀνώτερον» (Δ'. Ε'. ΣΤ'. Γυμν.) τμήμα τοῦ ἐνιαίου Κατηχητικοῦ σχολείου ἐφαντάσθην, ἐν τούτοις, τὸ πρῶτον ὡς ἔχον ἀπιστολήν νὰ δώσῃ ὅτι χρειάζεται ὑπὲρ τοῦ ὡς ἄνω γενικοῦ σκοποῦ εἰς παιῖδας, οἱ ὅποιοι δὲν πρόκειται νὰ συνεχίσωσιν ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει τὰς

σπουδὰς τῶν, οὐδὲ καὶ τὰ ἀνάλογα τμήματα τοῦ Κατηχητικοῦ σχολείου νὰ παρακολουθήσωσι θὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς δυνατόν. Εἰς δὲ τὰ δύο ἄλλα τμήματα, τὰ ἀναλογοῦντα εἰς τὴν δημοσίαν μέσῃν ἐκπαιδεύσειν, ἐσκέφθην ἀπαραίτητον τὴν παροχὴν τῶν στοιχείων ἐκείνων, ἅτινα θὰ καταστήσωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς δυνατὴν τὴν κατανόησιν τῆς ἀξίας τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανισμοῦ ἐν τῷ συνόλῳ του ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν πραγμάτων καὶ ἀναλόγως τῆς προΐουσης πνευματικῆς τῶν ἀναπτύξεως καὶ τῶν συναφῶν προβλημάτων τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας τῶν ἐφήβων μας. Φρονῶν ὅτι ἀπολογητικὴν τῆς πίστεως ἀποτελεῖ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ὀρθὴ κατανόησις τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀπορροεύσης ζωῆς, δὲν ἀφῆκα περιθώριον διὰ τὴν εἰδικὴν συστηματικὴν ἀπολογητικὴν, προτιμήσας ν' ἀφήσω ἐλεύθερον τὰ διδάσκοντα ν' ἀπαντᾷ ἐκάστοτε ἐπικαιρῶς εἰς τὰς ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν μαθητῶν προβαλλομένας ἀντιρρήσεις ἢ ἀπορίας. Ὁλόκληρος ἡ διδασκαλία ὀφείλει νὰ εἶναι ἀπολογία προληπτικὴ, οὕτως εἰπεῖν, καὶ θετικὴ ἐπιβεβαιουμένη ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ ἐπικυρουμένη ἐν τῇ καθημερινῇ ζωῇ διδασκόντων καὶ διδασκομένων.

Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἐθεώρησα πάντοτε καὶ θεωρῶ ὡς ἀτελὲς τὸ ἔργον τοῦ Κατηχητικοῦ σχολείου, ἐφ' ὅσον θὰ περιορίζεται μόνον εἰς τὸ ἑβδομαδιαῖον μάθημα, ἀνευ οἰασθήποτε ἄλλης εὐκαιρίας ζωντανῆς καὶ ἐνεργοῦ ἐπαφῆς τῶν διδασκομένων ἐν περιβάλλοντι ἀναλόγῳ καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν διδασκόντων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν πρῶτιστον, μετὰ τὸν Θεόν, παράγοντα τοῦ Κατηχητικοῦ σχολείου. Ἐντεῦθεν καὶ τὸ σχέδιόν μου προβλέπει ἀνάλογον διοργάνωσιν καὶ ὁμαδικὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ κατάλληλον τοπικὸν κέντρον καὶ οὐχὶ ἐν μόνον, ἀλλὰ πλείονα κατάλληλα πρόσωπα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς ἐκεῖνης χριστιανικῆς ἀτμοσφαιρας, ἣτις θὰ καταστήσῃ τὸ Κατηχητικὸν μας σχολεῖον μίαν ὥραϊαν μικρογραφίαν τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἧς τῶν μελῶν «ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία».

Μετὰ τὰς ἀναγκαίας ταύτας προκαταρκτικὰς διασαφήσεις θὰ εἶναι, πιστεύω, μᾶλλον εὐεξηγήτος καὶ ἡ ἐν τῷ διαγράμματί μου ἐκλογή καὶ κατάταξις τῆς ὕλης ὡς ἔπεται.

Τμήμα Α'.—Κατώτερον

(Τάξεις Δ'. Ε'. καὶ ΣΤ'. Δημ. Σχολείου)

Ἔτος 1ον.

Ἀτομικὴ Προσευχὴ—«Πάτερ ἡμῶν»
Δημοσία Λατρεία—Ναὸς
Ἑορτολογία Ὑμνωδία.

Ἔτος 2ον.

Ἱστορία τῆς Π. Διαθήκης
Ὁ Δεκάλογος
Ἑορτολογία Ὑμνωδία.

Ἔτος 3ον.

Ἱστορία τῆς Κ. Διαθήκης
Σύμβολον τῆς Πίστεως
Ἑορτολογία Ὑμνωδία.

Τμήμα Β'—Μέσον

(Τάξεις Α' Β' και Γ' Γυμνασίου)

Ἔτος 1ον.

Τὸ Κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον
Ἑορτολογίου Ὑμνωδία.

Ἔτος 2ον.

Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων
Ἡ Θεία Λειτουργία
Ἑορτολογίου Ὑμνωδία.

Ἔτος 3ον.

Καθολικὴ Ἐπιστολὴ Ἰακώβου
Ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὀμιλία
Ἑορτολογίου Ὑμνωδία.

Τμήμα Γ'—Ἀνώτερον

(Τάξεις Δ', Ε' και ΣΤ' Γυμνασίου)

Ἔτος 1ον.

Εἰσαγωγή εἰς τὰς Ἱερὰς Γραφὰς
Παροιμίαι Σολομῶντος
Ἐκκλησιαστικὴ Ὑμνογραφία.

Ἔτος 2ον.

Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας
Βυζαντινὴ Τέχνη
Λειτουργικοὶ Ψαλμοί

Ἔτος 3ον.

Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον
Χριστιανικὴ Φιλοσοφία.

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἐν τῷ ἀνωτέρῳ διαγράμματι παρατίθεται διὰ τὸ πρῶτον (καλύτερον) τμήμα ἢ Ἱστορία τῆς Π. Δ. καὶ τῆς Κ. Δ., μολοντί ἀμφότεραι διδάσκονται ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ. Ἄλλὰ συμφώνως πρὸς τὸν τεθέντα προηγουμένως σκοπὸν πρόκειται ἐδῶ περὶ ἀπλῆς συγκεντρώσεως καὶ ἐπεξεργασίας, συντόμου πάντοτε, τῆς γνωστῆς πράγματι ὕλης αὐτῶν τῶν μαθητῶν, δι' ἀπλῆς ὑποκινήσεως τοῦ διδάσκοντος ἀναμιμνησκομένων αὐτὴν καὶ διδόντων τὴν ἀφορμὴν διὰ τὴν ἐξαγωγήν—ὑπὸ τῶν ἰδίων, κατὰ τὸ δυνατόν—τῶν πρακτικῶν διὰ τὸν θρησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν βίον συμπερασμάτων καὶ ὁδηγιῶν. Ὁ Δεκάλογος καὶ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως θ' ἀποτελέσωσι τὸ κέντρον τῆς διδασκαλίας διὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη τοῦ πρώτου τμήματος, διότι οἱ παῖδες, οἱ ὅποιοι δὲν θὰ προχωρήσουν εἰς ἀνωτέρας σπουδὰς, πρέπει νὰ διαφωτισθῶσιν ἐπαρκῶς περὶ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ χριστιανικοῦ βίου, αὐτὸς δ' ἀνέκαθεν ὑπῆρξε καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τῶν Κατηχητικῶν σχολῶν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς δὲ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ αὐτοῦ τμήματος ὁ ναὸς καὶ ἡ θεία λατρεία θὰ εἶναι τὸ κέντρον, διότι αὐτὸ εἶναι τὸ ἀμέσως προσπίπτον εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν μαθητῶν μας καὶ εἰς αὐτὸ ἔχουσιν ἀνάγκη νὰ ὁδηγηθῶσι πῶς νὰ συμπεριφέρωνται ἀφ' οὗ ἐννοήσωσι, κατὰ τὸ δυνατόν, τὸν σκοπὸν καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν ἱερῶν τούτων πραγμάτων, ἐνταῦθα δ' ἐποπτικῶς, τρόπον τινά, ἄρχεται ἡ μόρφωσις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, τῆς παραμορφώσεως τοῦ ὁποίου πλεῖστα ὅσα ἔχει ἀτυχῶς ὁ σημερινὸς ἑλληνοπαῖς ἐποπτικὰ παραδείγματα, ἅτινα πρέπει νὰ ἐξουδετερωθῶσι πρὸ παντός.

Τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι (μέσῳ) ἀναγραφόμενα ἱερὰ βιβλία (κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, Ἐπιστολὴ Ἰακώβου) θὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀναγνωστικά διὰ νὰ συνηθίσουν οἱ μαθηταὶ νὰ λαμβάνουν εἰς χεῖράς των τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ νὰ ἀναγνώσουν ὁλόκληρα βιβλία αὐτῆς, ὅτε καὶ μόνον θὰ δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσι τὸ περιεχόμενον αὐτῆς. Ἡ μελέτη τῶν ἱερῶν τούτων βιβλίων θὰ δώσῃ πλείστα ἀφορμὰς εἰς ὁμαδικὴν ἢ καὶ ἀτομικὴν μετὰ τῶν μαθητῶν ἐποικοδομητικὴν καὶ διαφωτιστικὴν συζήτησιν. Ἡ δὲ περὶ τῶν ἱερῶν μυστηρίων καὶ ἰδιαιτέρως περὶ τῆς θείας λειτουργίας ἰδιαιτέρως ἀνάπτυξις, ὄχι ἀπλῶς ἀπὸ τῆς θεολογικῆς πλευρᾶς, θὰ ἀποτελέσῃ διὰ τὴν περίοδον ταύτην μίαν σπουδαίαν βᾶσιν διὰ τὴν ὑπὸ τῶν ὁσονούπου ἀναπτυσσομένων ἐφήβων ἐκτίμησιν τῆς ἐκδηλώσεως ταύτης τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς, ἢ ὅποια τὸσον ὑποτιμᾶται, συνήθως, εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην, ἔνεκα τῆς κακῆς ἐμφανίσεως τῶν πραγμάτων, συνεπικουρούσης καὶ τῆς ὀρθολογικῆς διαθέσεως ἣτις ἄρχεται ν' ἀναφαίνεται σὺν τῇ ἐμφανίσει τῆς ἡβης. Ἐννοεῖται ὅτι ἂν δὲν διδαχθῶν καθὼς πρέπει, εἶναι προτιμότερον νὰ μὴ διδαχθῶν παντελῶς.

Εἰς ἀμφοτέρω τὰ τμήματα, τὸ τε πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, ἡ ἐπίκαιρος ἀνάπτυξις τῶν σπουδαιότερων ἐκ τῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἑορτολογίου γεγονότων μετὰ τῆς ἀναλόγου ἐκκλησιαστικῆς ὕμνωδίας καὶ ἄλλων ἐπικαίρων παιδαγωγικῶν ἀσμάτων θεωρεῖται ἐν τῷ ἀνωτέρῳ διαγράμματι ὡς ἀναγκαῖον συμπλήρωμα παρέχον ἀφθόνους τὰς πρὸς οἰκοδομὴν ἀφορμὰς.

Ἐν τῷ τρίτῳ (ἀνωτέρῳ) τμήματι ὡς ἀναγνωστικά πάλιν θὰ χρησιμεύσωσιν ἱερὰ βιβλία (Παροιμίαι Σολομῶντος, λειτουργικοὶ Ψαλμοί, τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον) κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω μέθοδον, ἀλλὰ με περισσότερας βεβαίως πρὸς ἐπεξεργασίαν των ἀξιώσεις, ὡς κύριον δὲ μέρος διδασκαλίας διὰ μὲν τὸ πρῶτον ἔτος θὰ χρησιμεύσῃ ἡ Εἰσαγωγή εἰς τὰς Ἱερὰς Γραφὰς, διὰ δὲ τὸ δεύτερον ἔτος ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Συμπληρωματικῶς θὰ γίνῃ λόγος ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἔτει περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὕμνογραφίας ἵνα δοθῇ ἡ εὐκαιρία κατανοήσεως τῆς σπουδαίας ταύτης ἐκδηλώσεως τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει περὶ τῆς βυζαντινῆς τέχνης ἐν γένει ἵνα κατανοηθῇ ἡ ἀξία τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας κειμηλίων. Ἐν τῷ τρίτῳ δ' ἔτει θὰ γίνῃ λόγος εἰδικὸς περὶ τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως καὶ τῆς χριστιανικῆς καθ' ὅλου κοσμοθεωρίας με σκοπὸν τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως δικαίωσιν αὐτῆς, ἵνα παραχθῇ παρὰ τοῖς μαθηταῖς ζωρὰ ἢ ἀναγνώρισις τῆς ὑπεροχῆς αὐτῆς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς πρὸς ταύτην συμμορφώσεως τοῦ βίου. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἐπικουρηθῇ καὶ ἡ ἀπολογητικὴ, χωρὶς ν' ἀποτελέσῃ αὐτὴ τὸ κύριον ὑποκείμενον τῆς διδασκαλίας.

ΕΜΜ. Γ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ
ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ πρωθυπουργικὸν ἔγερτήριον.

Ἐπὶ τῆς 10 ἐνεστῶτος μηνὸς ὁ πρωθυπουργὸς κ. Ἰω. Μεταξᾶς ἀπηύθυνε διὰ ραδιοφώνου πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὴν ἑλληνικὴν νεολαίαν σπουδαιότητος σημασίας διάγγελμα. Διαπιστῶν ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως τὸν ἀπὸ τοῦ κομμουνισμοῦ κίνδυνον, ὁ ὁποῖος ἐπ' ἐσχάτων σοβαρώτατα ἠπειλήσεν τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὡς καὶ πόσον ἡ ἑλληνικὴ νεολαία «παρεσύρето ἀπὸ τοῦ ἀνατροπέως εἰς ἀνοήτους καὶ ἀντεθνικὰς οὐτοπίας», ὑπὸ τῶν ὁποίων ὠδηγεῖτο «εἰς τὴν κόλασιν τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ ὕλισμοῦ», ἐκάλεσεν αὐτὴν νὰ «σηκωθῆ ἑπάνω», διὰ νὰ ἐπανεύρῃ τὸν προορισμὸν τῆς, τὰ ἰδανικὰ καὶ τὰ ὄνειρά τῆς «μόνον μέσα εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, εἰς τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν. Τὰ ξένα κατασκευάσματα εἶνε ψεύτικα καὶ ἀποτελοῦν δηλητήριον... Δὲν μπορεῖς νὰ ζήσης ἀλλέως παρὰ ἑλληνικὰ μέσα εἰς τὴν φυλὴν σου καὶ μόνον ἐκεῖ μέσα θὰ εὕρῃς τὸν λόγον καὶ τὸν προορισμὸν τῆς ὑπάρξεώς σου...». Καὶ ἐκάλεσε, λοιπόν, ὁ ἑλληὴν πρωθυπουργὸς τὴν ἑλληνικὴν νεολαίαν νὰ ἀποτάξῃ μακρὰν τῆς τὰς ἀγρυπτίας καὶ τὰ ψεύδη, μὲ τὰ ὁποῖα ἐδηλητηρίασαν τὴν ψυχὴν τῆς τὰ ἑλληνικὰ ἀναγνώσματα, τὰ ὁποῖα διδάσκουν τὴν ἀνηθικότητα καὶ τὴν ἀνανδρείαν. Ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πρώτην ταύτην φορὰν ἠκούσθη ἐξ ἐπισήμων χειλέων καὶ κατὰ τόσον ἐπίσημον τρόπον καὶ τόνον τοιαύτη φωνὴ πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν καί, ἰδιαίτερος, πρὸς τὴν ἑάν γενεάν, ἣτις θὰ ἀποτελέσῃ τὴν Ἑλλάδα τῆς αὔριου, δικαίως δὲ ἤχησε βαθύτατα εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν ψυχὴν.

Ἡ Ἐκκλησία.

ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἡ «Ἐστία» τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐδημοσίευσεν τὰ ἑξῆς:

«Εἰς τὴν ἀνάληφθεισαν προσπάθειαν τῆς ἠθικῆς ἐξυγιάνσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀναπτέρωσός τοῦ ἔθνικου φρονήματος, δὲν ἐπιτρέπεται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ λησμονηθῆ ἡ Ἐκκλησία. Παράγων πολύτιμος διὰ τὴν δημοκρατίαν τοῦ φρονήματος ἐκεῖνου, τὸ ὅποιον ἐξώθησεν ἔπι τοῦτο εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ἐνδύξου: ἔθνικὰς ἐξομῆσεις, σύντροφος τοῦ ἔθνους εἰς τὰς εὐτυχίας του καὶ τὰς δυστυχίας του, συνδεδεμένη στενῶτατα μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ Ἐκκλησία δύναται καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ μέρος τῆς εἰς τὴν προσπάθειαν. Καὶ ἐξαρχαίται τοῦτο κυρίως ἀπὸ τὸ κρᾶτος, τὸ ὅποιον ὀφείλει, θέτον τέρας εἰς τὴν μέγαν τοῦδε ἰσχύσαντα τακτικὴν τῆς ἀδιαφορίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν τῆς καὶ νὰ τῆς δώσῃ πάλιν τὰ μέσα διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ μέγα ἐθνικὸν τῆς ἔργον, τὸ τόσον ἀπολύτως ἀναρροιζόμενον μὲ τὸν ἀνώτερον πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν τῆς προορισμὸν».

Ἐπίσημος ἐκδήλωσις.

Ὁ ἑφ' ἡμερῶν τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Ρεδιάδης, μεταβὰς εἰς Τήνον ἐπὶ τῇ πανδήμῳ πανηγυριζομένῃ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου,

ἀπηύθυνεν ἐκεῖθεν πρὸς τὸν ἑπ' ἡμερῶν τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐργασίμων κ. Γεωργακόπουλον τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας μὲ εὐχὴν συγκινήσεως ἡμᾶς καὶ χαρὰς σοὶ ἀπευθύνω εὐχαίρας ἐπ' εὐκαιρίᾳ σημερινῆς θείας πανηγύρεως. Ἐκκλητικὸς πρὸ καταφυκτικῆς θεάματος χιλιάδων προσκυνητῶν ἀπὸ περὰ τῶν ἑλληνικῆς γῆς μετὰ δακρύων ἐνωπιζόμενον ὑπερόχου ὁμιλίας διακεκριμένου ἱερέως Σύρου Φιλαρέτου, ἀναλογίζομαι ὁποῖας καλλιτέρας τύχης εἶνε ἄξιος ὁ ἑλληνικὸς λαός. Θὰ ἔπρεπεν οἱ βέβηλοι τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ οἱ κἀπῆλοι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης νὰ εὐρεθοῦν ποτε εἰς τὸν θεῖον τόπον τῆς Μεγαλόχαρης διδάσκοντες τὰς νέας θεωρίας των, διὰ νὰ πέσουν πτώματα πρὸ τῆς θρησκευτικῆς λαίλαπος ἀμάχων προσκυνητῶν ἐτοίμων θυσιασθῶν διὰ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Ὡς ἀνώτερος ἐπὶ τῶν θρησκευμάτων κρατικὸς λειτουργὸς ἐντεινὸν τὰς ἰσχυρὰς δυνάμεις σου διὰ τὴν ἀνύψωσιν θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, κυριώτερον ὄλων διὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους μας».

Ἡ σύμπτωσις αὕτη τῶν ἀξιώσεων τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῆς ἐπισήμου ἀντιλήψεως ἐπιτρέπει τὰς αἰσιωτέρας τῶν προβλέψεων περὶ ὀριστικῆς καὶ κατὰ τὸ δέον ρυθμίσεως τῶν μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας σχέσεων παρ' ἡμῖν.

Διὰ τοὺς νέους.

Ὁ Σύνδεσμος τῆς γαλλικῆς καθολικῆς νεολαίας λαβὼν παρὰ τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας πρότασιν περὶ συνεργασίας, προέβη εἰς τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν: «Θέλοντες νὰ ἐπιδειξώμεν τὴν μεγαλειτέραν ἀντικειμενικότητα, δὲν ὑποπιπέσαμεν ὅτι αἱ «ἀδελφικαὶ» ἐκκλήσεις τῶν ἡγετῶν τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας ἐνεπνεόοντο ὑπὸ δολιότητος ἤδη ὁμως ἀντελήφθημεν τὸ ἀπολύτως ἀδύνατον πάσης συνεργασίας. Μὲ τὴν προσοχὴν μας εἰς τὰς ἀθλιότητας τῆς νεολαίας, κατ' ὄνομα διὰ τὴν ἀπελυσίαν τῆς καὶ ἐν τῇ σφοδρᾷ μας ἐπιθυμίᾳ νὰ τὴν ἐνθαρρύνωμεν μὲ τὴν χαρὰν μας, δὲν θὰ παύσωμεν νὰ ἀγωνιζόμεθα διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς τύχης τῆς. Ἰνωρίζομεν καλῶς ὅτι ἡ ἑπὶ τῆς εἰρήνης προσπάθειά μας καὶ ἡ δίψα μας τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης θὰ μᾶς φέρουν ἀντιμετώπους πρὸς τὸν ἀντιανθρώπινον αὐτὸν δῆθεν πολιτισμὸν. Ἡ ἀθεΐα ἀποτελεῖ αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ κομμουνισμοῦ· κοινωνία ἀνευ Θεοῦ, —τοῦτο εἶνε τὸ ἰδεῶδες του. Ἐἶνε λοιπὸν καταφανὲς τί μᾶς χωρίζει, ἐφ' ὅσον ἡμεῖς θέλομεν νὰ ἐγκαταστήσωμεν τὸν Χριστιανισμὸν εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν. Δὲν εἶνε, λοιπόν, πραγματικῶς «ἀδελφικαὶ» καὶ εὐχαιρῆσαι αἱ πρὸς ἡμᾶς προτάσεις τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας, ἀλλ' ἡ τακτικὴ τῆς, κατὰ βάθος καὶ οὐσιαστικῶς κομμουνιστικῆ, ἀποτελεῖ ἄπλως ἀπόπειραν εἰσόδσεως εἰς τὰς τάξεις τῆς νεολαίας καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὀργανώσεων τῶν καθολικῶν νέων...». Αὐτὰ ἐδημοσίευσεν ὁ Σύνδεσμος τῆς καθολικῆς νεολαίας, ἔσπευσε δὲ νὰ τὰ ἐνστερνισθῆ καὶ ἡ προτεσταντικὴ νεολαία. Θὰ ἠθέλομεν νὰ ἐβλέπομεν ἀνάλογον τὴν ἀντίδρασιν καὶ τῆς παρ' ἡμῖν ὑγινοῦς νεολαίας κατὰ τῆς νέας κομμουνιστικῆς τακτικῆς.

Και ἄλλη διαμαρτυρία.

Τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Π. Κανελλοπούλου γραφέντα περὶ τῆς ὀρθοδόξου ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἃ ἀναφέρεται τὸ ἐν τῷ φύλλῳ τοῦτω δημοσιευόμενον ἄρθρον τοῦ διαπρεποῦς δημοσιολόγου κ. Β. Βεκιαρέλλη, φησικὸν ἦτο νὰ ἐμπούησον κυριολεκτικῶς κατάπληξιν εἰς εὐρύτατον κύκλον. Τῆς ἐντυπώσεως ταύτης τὴν ἀπήχησιν ἔσπευσε νὰ διατυπώσῃ καὶ ὁ γνωστὸς διὰ τὴν εὐρεΐαν του πολυμαθεὶαν καὶ εὐθυκροΐαν κ. Γ. Ἀρβανιτάκης ἐν ἄρθρῳ του δημοσιευθέντι ἐν τῇ «Πρωτῇ» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος». Ὁ κ. Ἀρβανιτάκης δικαιοτάτα κατεπλάγη «διότι ἔλλην καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀξιῶν νὰ κυβερνήσῃ τὴν Ἑλλάδα ὄφειλε νὰ πραγματεύεται τὰ ζητήματα, ὅσα θίγει, ὄχι ἐκ τοῦ προχείρου ἢ ἐξ ἀναγνώσεως μόνον λατινικῶν πηγῶν, καὶ μάλιστα προκειμένου περὶ Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐν ἐπιγνώσει», παρατηρεῖ δὲ ὅτι «τὰ πράγματα ἐκτίθενται ἀνακριβῆ ἱστορικῶς καὶ αἱ κρίσεις αἱ ἀτομικαὶ τοῦ γράφοντος εἶναι λίαν ἐπισφαλεῖς». Ἀλλ' ἂν ἦγε μόνον «ἐπισφαλεῖς» αἱ περὶ ὧν πρόκειται κρίσεις τοῦ κ. Κανελλοπούλου, τὸ πρῶγμα δὲν θὰ εἶχε τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ὅταν αἱ κρίσεις αὗται εἴνε αὐτόχρημα ἀδικοὶ καὶ αὐτόχρημα ἀντεθνικαί. Ὁ κ. Ἀρβανιτάκης διὰ μακρῶν ἀναιρεῖ ὅσα ὁ κ. Κανελλόπουλος γράφει περὶ κοινωνικῆς ἀδραναίας τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν «κοινωνιοπλαστικὴν» δρᾶσιν τῆς λατινικῆς, περὶ πνευματικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀνελευθερίας τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ὀφειλομένης δῆθεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, περὶ ἐλληνικοῦ «φανατισμοῦ» τεκμηριωθέντος ἐν τῇ ἀντιδράσει κατὰ τῆς φλωρεντινῆς ψευδενώσεως, περὶ συμβιβασμοῦ τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν μωαμεθανισμόν καὶ πλείστας ἄλλας ἀνακριβείας καὶ συγχύσεις. Ἀλλ' εἶνε, πράγματι, τόσοσιν πρωτοφανῆ εἰς στόμα ἔλληνας ἐπιστήμονος ὅσα ἐκθέτει ὁ κ. Κανελλόπουλος, ὥστε νὰ δικαιολογηθῇ ἡ σπουδῆ γνωστοῦ ἐλληνοφώνου οὐντικοῦ φύλλου, ἐν Ἑλλάδι ἐκδιδομένου, νὰ τὰ ἀναδημοσιεύσῃ μετὰ τῆς χαιρεκάκου ἐκείνης ἀγαλλιᾶσεως, τὴν ὁποίαν μόνον ἐχθροὶ τῆς ὀρθοδόξου ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας αἰσθάνονται διὰ πᾶν ἐξ ἰδίων κατ' αὐτῆς βέλος. Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἀγνοεῖ παντάπασιν τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας μας, αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν, ἢ, μᾶλλον,—ὅπερ καὶ ἀπείρως χειρότερον—ἔτυχε νὰ ἔχη περὶ αὐτῆς πληροφορίας ἐξ ἄλλοιῶν, ἐχθρικῶν πηγῶν. Ἀγνοεῖ τὴν καταπληκτικὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῆς ἀκτινοβολίαν οὐ μόνον εἰς τὸν ἐλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς λαοὺς ξένους καὶ μεγαλοργήσαντας ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀκριβῶς χάρις εἰς τὸν ἀπ' αὐτῆς ἀντληθέντα ἐλληνοχριστιανικὸν πολιτισμόν κατηγορεῖ ἐπὶ φανατισμῷ (!) τὴν μᾶλλον φιλελευθέρων πάτριον Ἐκκλησίαν ἀγνοεῖ παντάπασιν τὴν ἐδουράτην καὶ πολυσχιδεστάτην κοινωνικὴν δρᾶσιν τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ κατ' αὐτοὺς τῆς ἀπηνεσάτης καὶ πολυχρονωτάτης δουλείας τοὺς χρόνους, δρᾶσιν, ἢ ὁποία κατέπληττεν αὐτόχρομα τοὺς ἐπισκεπτομένους τὰ καθ' ἡμᾶς ξένους' πάσχει τελεσίαν ἀγνοίαν τῶν μαρτυρικωτάτων ὑπηρεσιῶν, τὰς

ὁποίας προσήνεγκεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους ἢ ἀπαρδειγματίστος πατριωτικῆ αὐτοθυσίᾳ τοῦ ἐλληνικοῦ κλήρου, καὶ μάλιστα τοῦ ἀνωτέρου συλλήβδην εἰπεῖν, ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔζησε καὶ ζῆ ξένος ὅλως πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους του, διότι κεφάλαιον τῆς ἐθνικῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας ἀποτελεῖ ἡ ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας. Καὶ εἶναι τὸ πρῶγμα κατ' ἐξοχὴν θλιβερόν, διότι ἡ τοιαύτη ἀγνοία καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἀδικία πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πραγματικότητα θὰ βλάβῃ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν, εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ τοσοῦτον εὐγενοῦς ἐνθουσιασμοῦ ἀπεδύθη, θὰ ἀδικήσῃ δὲ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει, ὅταν ποτε ἤθελεν ἀναλάβει ὑπεύθυνον πολιτικὴν διοίκησιν. Ἐχει βεβαίως καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία τὰς ἀτελείας τῆς καὶ τὰ σκιερά τῆς ὡς ἐπὶ τῆς γῆς εὐπολιτενομένη καὶ ἐξ ἀνθρώπων ἀποτελουμένη ἄλλὰ τὸ νὰ κακίζηται δι' ὅ,τι δὲν ἔχει κακόν, νὰ ἐξαιρέται δὲ κατ' ἀντίθεσιν ἢ λατινικῆ Ἐκκλησία δι' ὅ,τι ἀκριβῶς δὲν ἔχει καλόν, τοῦτο ἀποτελεῖ ἀδίκημα κατὰ τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας· ὅταν δὲ τὸ ἀδίκημα τοῦτο ἔχη τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἔντασιν ἐθνικοῦ ἀδικήματος βλάπτει καὶ τὸν ἀδικοῦντα καὶ τὸ ἀδικούμενον ἔθνος, τοῦ ὁποίου ὁ κατὰ τὰ ἄλλα τόσοσιν εὐελπίς νεαρὸς ἐπιστήμων ἐπιδιώκει τὴν ἡγεσίαν.

Παραγνώσεις.

Ὁ γράψας ἐν τῇ «Ἐστία» τῆς 10 ἱσταμένου τοῦ σχολίου ἐπὶ τῆς ἡμετέρας περὶ τῆς «Ὀλυμπιακῆς φρενιτιδος» παρατηρήσεως ἀσφαλῶς παραγέγνωσεν αὐτὴν, διότι, ἄλλως, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτὴν ὡς προῖον σπουδῆς καὶ ἀμετροσπειίας. Οὔτε τὴν ἐλληνικὴν ἀρχαιότητα ἐχαρακτήρισamen ὡς ξένην πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ὀρθοδοξίαν, οὔτε τὴν πρὸς τὸ ἐλληνικὸν παρελθὸν ἀνασύνδεσιν ἐχαρακτήρισamen ὡς ὑστερισμόν, ἀλλ' ἐπεκρίναμεν τὴν φρενιτιδα μεθ' ἧς ἐπανηγυρίσθη ἡ ἱα' Ὀλυμπιάς τοῦ Βερολίνου, ἐξίχθησαν μέχρι τῆς ἀπρεπῶς κωμικῆς ἐν προσωπῷ θεατρικοῦ ὑποκριτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἐμφανίσεως «ἀρχαίου ἱερέως τοῦ Διὸς» καὶ μέχρι καὶ τῶν ἄλλων ἐκεῖνων «δωμῶν» καὶ μυσταγωγικῶν σκηνοθεσιῶν, δι' ὧν ἀνεδίτου τὸ πνεῦμα οὐχὶ τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπιάδων, ἀλλὰ τοῦ ἀρχαίου ἐθνισμοῦ, πρὸς τὸν ὅποιον τόσην, ὡς γνωστόν, τάσιν ἐπιδεικνύουσί τινες σήμερον. Τὸ πνεῦμα τοῦτο ἦδη μετηγγίσθη καὶ εἰς ἐλληνικὰς ψυχὰς, διότι δὲν εἶνε πάντως ἀδιάφορον ὅ,τι ὁ διαπρεπὴς δημοσιολόγος κ. Νικ. Κλ. Λανίτης ἐν τῷ φιλαθλητικῷ του ζήλῳ ἔγραψεν ἐν ἀνταποκρίσει του ἐκ Βερολίνου πρὸς τὸ «Ἐλεύθ. Βῆμα»: «Ὁρισμένως δημιουργεῖται μία νέα θρησκεία, ἡ θρησκεία τοῦ Ὀλυμπισμοῦ», ὡσεὶ διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ μετὰ τῶν λαῶν τὸ πνεῦμα τῆς συναθελωσεως, οὐδὲν ἄλλο μέσον ὑπάρχει, ἐν μέσῳ εἰκοστῆ χριστιανικῆ αἰῶν, εἰμὴ ἢ δημιουργία νέας θρησκείας, τῆς τοῦ «Ὀλυμπισμοῦ», ἀγνώστου καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχαιότητα, ἀφοῦ τώρα μόλις—διὰ τῆς ἱα' Ὀλυμπιάδος τοῦ Βερολίνου—δημιουργεῖται. Φοβούμεθα ὅτι ἡ κατὰ τοιοῦτον τρόπον μεταφύτευσις τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν Ὀλυμπιάδων εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν οὐδὲν ἐκ τοῦ γνησίου ἐκεί-

νου πνεύματος υπομινύσκει. Ἐν συντόμῳ παρατηρήσει δὲν εἶνε θεαίως δυνατόν νὰ ἀναπτυχθῇ τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἄρκει, νομίζομεν, νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐν τῷ συγχρόνῳ ἀθλητισμῷ μονομερῆς καὶ αὐτόχρονη θρησκευτικὴ προσοχὴ εἰς τὸ σῶμα διὰ νὰ καταστῇ ἀντιληπτὸν πόσον ἐν τῷ συγχρόνῳ «ὀλυμπισμῷ» δὲν πραγματοποιεῖται ἀναδίωξις τοῦ πνεύματος τῶν παλαιῶν ὀλυμπιάδων, ἀλλὰ δημιουργεῖται τι ὅπως νέον, ἄσχετον πρὸς ἐκεῖνο... Ἄς προστεθῇ ἐν τέλει ὅτι εἰς περιοδικόν, οἶον ἡ «Ἐκκλησία», δὲν χωρεῖ σύστασις «ὀλιγωτέρας σπουδῆς» καὶ «περισσότερον μετρημένης γλωσσῆς», διότι τὰ γραφόμενά της εἶνε προῖον πολλῆς περισκέψεως.

Εἶχον ἤδη στοιχειοθετηθῇ τὰ ἀνωτέρω, ὅτε ἀνέγνωμεν ἐν τῷ τύπῳ τὴν ἀκόλουθον εἴδησιν: «Ἐν Τεγέα τῇ 17 τοῦ μηνὸς ἐτελέσθησαν λαϊκοὶ ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς καὶ τῆς Θεᾶς Ἰγείας», ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἀρχῶν, τῶν σχολείων κλ.

*

Ἐν Milwaukee τῆς Ἀμερικῆς γνωσθέντος ὅτι παρασκευάζεται πομπώδης τέλεσις γάμου ἐν θεάτρῳ τινὶ τῆς πόλεως, οἱ καθολικοὶ καὶ οἱ διαμαρτυρόμενοι σχηματίσαντες κοινὸν μέτωπον ἐδημοσίευσαν διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ ἀσεβοῦς ἐγγυητήματος. «Αμβανομένου ὑπ' ὄψιν—λέγεται ἐν τῇ διαμαρτυρίᾳ—ὅτι ὁ γάμος εἶνε μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, θεόθεν συσταθὲν ἵνα ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων τιμᾶται, διαμαρτυρομεθα κατὰ πάντων τῶν τοιούτων δημοσίων γάμων, οἱ ὅποιοι διοργανοῦνται ὑπὸ προσώπων ἢ ὀργανώσεων πρὸς ἐμπορικοὺς σκοπούς. Πιστεύομεν ὅτι μία τοιαύτη διαπόμπευσις τοῦ ἱεροῦ γάμου ἀποτελεῖ ὕβριν κατὰ τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν πνευματικῶν συμπεφορόντων τῆς κοινῆς».

*

Ὁ διαπρεπὴς ἐν Ἰσπανίᾳ ἔκτακτος ἀπεσταλμένος τοῦ Λονδίνου «Ἡμερησίου Τηλεγράφου» σὲρ Πέριβαλ Φίλιπς ἐπέστειλεν εἰς τὴν ἐφημερίδα του ἀνταποκρίσεις σπουδαιότητας, ἐξ ὧν συνάγομεν νὰ ἀκόλουθα περὶ τῆς ἀντιθρησκευτικῆς μανίας τῶν ἐρυθρῶν τῆς Ἰσπανίας. Ἀπὸ ἐνὸς περὶ τοῦ μηνὸς πρὸ διαρκείας ἡδὴ ὁ τραγικὸς αὐτὸς ἐμφύλιος σπαραγμὸς, οὔτε μία λειτουργία δὲν ἐψάλη, οὔτε μία ἱεραρχία δὲν ἐτελέσθη εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν πόλεων τῆς Ἰσπανίας πού διατελοῦν ἀκόμη ὑπὸ τὸν ἐρυθρὸν ζυγόν. Ἄλλὰ μήπως ὑπάρχουν πλέον ἐκκλησίαι; Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἐν λόγῳ ἀνταποκριτοῦ φθάνουν ἤδη, ἂν δὲν ὑπερβαίνουσι, τὰς χιλιάδας αἱ μικραὶ ἢ μεγάλα ἐκκλησίαι πόλεων καὶ χωριῶν τῆς Ἰσπανίας, αἱ ὅποια ἐλυροπολήθησαν ἢ καθ' οἰονδήποτε ἄλλον τρόπον κατεστράφησαν. Σταυρὸς καὶ εἰκόνημα δὲν ἔμειναν ὄρθια εἰς ἐκκλησίας, εὐρισκομένας ἐντὸς τοῦ πεδίου δράσεως τῶν περιφώνων φαλάγγων τοῦ δήθεν «Αἰκοῦ Μετώπου». Ἐκκλησιαστικὰ καλλιτεχνικὰ ἀριστουργήματα, προκαλοῦντα τὸν θαυμασμόν τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ἔπεσαν θύματα τῆς τυφλῆς λύσεως τῶν φανατικῶν αὐτῶν. Εἰς χιλιάδας ἐπίσης ἀνέρχονται οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μοναχοί, οἱ ὅποιοι ἐφρονεῦθησαν, ἐτραυματίσθησαν ἢ ἐβασανίσθησαν, μόνον καὶ μόνον διότι ἦσαν κληρικοί. Εἰς τὴν Βαρκελώνην, ἔδραν τοῦ ἀναρχο-κομμουνισμοῦ τῆς

Ἰσπανίας, ἡ ἀντιθρησκευτικὴ αὐτῆς λύσσα εὗρε τὴν κυριαιτέραν ἐκδήλωσιν. Ἄν ἐξαιρέση κανεὶς τὴν Μητρόπολιν «Σαργάδα Φαμίλια» καὶ τὸ παρὰ τὴν πόλιν κείμενον μοναστήριον τῆς Σάντα Μαρία, ὅλαι αἱ ἄλλαι ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια τῆς Βαρκελώνης καὶ τῆς περιοχῆς τῆς, ἀνερχόμενα εἰς ἑκατοντάδας ὀλοκλήρους, κατεστράφησαν τελείως. Καὶ ὅσοι ἐγνώριζον τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτὰ κτίρια, μὲ τὰ κυκλώπεια τείχη των, τὰ ἀντισταθέντα εἰς τὴν πάροδον τόσων αἰῶνων, μένουσι κυριολεκτικῶς κατὰ πλῆκτοι πῶς οἱ κομμουνισταὶ κατώρθωσαν νὰ τὰ καταστρέψουν. Ἡ Σάντα Μαρία ντὲλ Μάρ, ἐν ἀριστοῦργημα Γοτθικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, κατεστράφη ἐντελῶς. Πρὸ τῆς ἐκκλησίας ἐστήθη ἔπειτα μεγάλη πυρὰ, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάησαν ζῶντες 8 ἱερεῖς καὶ 3 καλογραφαί. Γυναῖκες καὶ παιδιὰ προσεκόμιζαν εθαγγέλια, εἰκονίσματα καὶ ἄλλα ἱερὰ σκευὴ διὰ νὰ τὰ ρίψουν εἰς τὴν πυρὰν. Πλήρης εἶνε ἐπίσης ἡ καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ τῆς Σάντα Ἄννα. Ἀνάλογος ὑπῆρξεν ἡ τύχη τῶν καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων τῆς Σάντα Μαρία ντὲ Μπελὲν ἐπὶ τῶν Ράμπλα. Ἀπερίγραπτα θπῆρξαν τὰ βασανιστήρια πού ὑπέστησαν οἱ μοναχοὶ καὶ αἱ καλογραφαὶ τῶν πολυαριθμῶν περὶ τὴν Βαρκελώνην μοναστηρίων. Ὅρδοι ἀπὸ ἀνδρας, γυναῖκας καὶ παιδιὰ, ἐξώρμων κατὰ τῶν μοναστηρίων αὐτῶν, ἔκαιον τὰς ἐκκλησίας των καὶ συναλλάμβανον ἔπειτα τοὺς ἱερωμένους, τοὺς ὁποίους δεσμίους κατεβίβαζον ἐν πομπῇ πρὸς τὴν πόλιν. Καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν, ὁ μαινόμενος αὐτὸς ὄχλος τοὺς ἐξύβρισε μὲ τὰς αἰσχροτέρας ἐκφράσεις, τοὺς ἔπτυσεν κατὰ πρόσωπον, τοὺς ἐβασάνιζε. Καὶ ἔπειτα εὐρίσκειτο σχεδὸν πάντοτε ἐξαιρετικῶς γενναῖος ἀγωνιστῆς τοῦ «Φρέντε Ποπουλάρ», ὁ ὁποῖος, ἔξασκούμενος εἰς τὴν σκοποβολὴν μὲ τὸ νεόκητον ὄπλον του, τοὺς ἐστελλεν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, πρὸς μεγάλην διασκέδασιν τοῦ ὄχλου. Δεκατέρεις καλόγηροι τῆς μονῆς τῶν Κορμηλιτῶν, εὐρεθέντες ἐντὸς τῆς μονῆς ὅταν εἰσώρησαν οἱ κομμουνισταὶ, ἐφρονεῦθησαν μὲ πελέκια καὶ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν διεμελίσθησαν. Ἐφθασαν μάλιστα οἱ «ἀγωνισταὶ» αὐτοὶ «τῆς ἐλευθερίας», μέχρι τοῦ νὰ ἐκθάψουν πτώματα ἀπὸ τὸ κοιμητήριον τοῦ μοναστηρίου καὶ νὰ τὰ καρφώσουν ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους, διὰ νὰ τὰ παραδώσουν εἰς τὴν λύσσαν τοῦ ὄχλου. Τὸ ἴδιον ἐγινε καὶ εἰς ἄλλα μοναστήρια. Εἰς τὴν Ταρραγόνα, ὁμάδες νεανιῶν δεκαπέντε καὶ δεκαεῖς ἑτῶν, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐφώρμησαν κατὰ τῆς περιφῆμου καὶ παλαιότητας μητροπόλεως τῆς. Ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας ἔκαιε πρὸ τῆς μητροπόλεως τραστία πυρὰ, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐρρίπτοντο συνεχῶς ἀνεκτιμητῶν ἀξίας εἰκονίσματα, εὐαγγέλια, ἀρχαῖαι περγαμηναὶ κλπ., ἐνῶ κομμουνισταὶ καὶ κομμουνίστριαι, μετῆρ φησεμένοι εἰς ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς, ἐχόρευον παραφόρους χορούς περὶ τὴν πυρὰν καὶ ἐπεδίδοντο εἰς παντὸς εἶδους ὄργια...

*

Ἡ διακυβέρνησις τῆς Ἀγίας Γῆς δὲν εἶνε εὐκόλον ἔργον—σχολιάζει ἡ «Ζῶσα Ἐκκλησία». Κατὰ τὰς ἐπισήμους εἰς τὴν βουλὴν τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀγγλίας ἀνακωνώσεις, ὁ ἀπολογισμὸς τῶν ἐν Παλαιστίνῃ παραχῶν εἶνε 600 τραυματίαι καὶ 84 νεκροί. Καὶ ὁ ἀριθμὸς των ἀξέστανε καθ' ἐκάστην.

*

Ἐξεδόθη τὸ β' τεῦχος (1935) τῆς Ἐπετηρίδος, τῆς συν-

τασομένης ὑπὸ τῆς ἐν Βαρσοβίᾳ Ἀδελφότητος τῶν ἐν Πολωνίᾳ ὀρθοδόξων θεολόγων ἀξιοσημείωτοι εἶνε αἱ μελέται Ν. Ἀρσένιεφ «Ἡ θρησκευτικὴ ἐμπειρία τοῦ ἀπ. Παύλου», Γ. Λοτότσκη «Ἡ σημασία τῆς θρησκείας διὰ τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν φυλακισμένων», Μ. Πορμαζάνακη «Ἡ ὀρθόδοξος λειτουργία καὶ ἡ γλώσσά της».

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνελθοῦσα τὴν παρελθούσαν Πέμπτην ἔλαβε γνῶσιν τῆς κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῆς διεξαχθείσης ὑπὸ τοῦ Μακ. Προέδρου ὑπηρεσίας καὶ τῆς διεξαγωγῆς διαφόρων ζητημάτων, ἐπεκύρωσε τὸ σχετικὸν Πρακτικὸν καὶ ἐπελήφθη, ἐκτὸς ἄλλων γενικωτέρων ζητημάτων, τῆς ἐξετάσεως τοῦ ὑπὸ δημοσιεύματός τινος, πολιτικοῦ περιεχομένου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σεβρίων καὶ Κοζάνης προκληθέντος ζητήματος.

—Ὁ νέος ὑφυπουργὸς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου ἐπισκεφθεὶς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον τὴν Παρασκευὴν τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος παρέμεινε παρ' αὐτῷ ἐπὶ μακρόν· ζητῶν πληροφορίας περὶ τῶν ἐκκρεμούντων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ὁ δὲ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος τὴν μὲν Τρίτην τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος ἐπισκέφθη τὸν νέον Ὑπουργὸν Θερησκευμάτων καὶ Παιδείας, τὴν δὲ Τρίτην τῆς παρούσης ἐβδομάδος τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ συνωμίλησε μετ' αὐτῶν.

—Ἐχορηγήθη ἄδεια ἀπουσίας δεκαήμερος δι' Ἀθήνας τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων πρὸς διευθέτησιν, παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ ἐπείγοντος ζητήματος τῶν σχολείων τῆς ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ ἐλληνικῆς μειονότητος, μηνιαία τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Κοζάνης πρὸς λουτροθεραπείαν, διήμερος τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Φθιώτιδος δι' Ἀθήνας καὶ διὰ λόγους ὑπηρεσιακοῦς, πενθήμερος διὰ Πάρον τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Θήρας, δι' ἀτομικοῦς λόγους, εἰκοσαήμερος διὰ Λουτρόκιον πρὸς λουτροθεραπείαν τοῖς Σεβ. Μητροπολίταις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Διδυμοτείχου μηνιαία ἀπουσίας ἄδεια διὰ Θεσσαλονίκην διὰ λόγους ὑγείας, τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας δεκαπενθήμερος χάριν τῆς ὑγείας διὰ Μυτιλήνην καὶ Τήνον, τῷ δὲ Σεβ. Μητροπολίτῃ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας δεκαήμερος δι' Ἀθήνας χάριν ὑποθέσεων τῆς ἱ. Μητροπόλεως αὐτοῦ καὶ εἰκοσαήμερος ἄδεια διὰ τὰ Λουτρά Αἰδηψοῦ τῷ παρὰ τῇ ἱ. Μητροπόλει Δημητριάδος ἱεροκέρυκι Ἀρχιμ. Σωκράτῃ Ἀναζηλῆ.

—Ἐπετράπη κατὰ παρέκκλισιν ἀπὸ τῶν διατάξεων τοῦ ἐνοριακοῦ νόμου εἰς πρεσβύτερον χειροτονία α) τοῦ Γεωργίου Κασόλα διὰ τὴν ἐνορίαν τῆς νησίδος τοῦ ἁγίου Εὐστρατίου τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Λήμνου, β) τοῦ Βασιλείου Παγκήθου διὰ τὴν παραμεθόριον ἐνορίαν Λεύκας τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ξάνθης. γ) τοῦ Γεωργ. Δημητρ. Κυράννα διὰ τὴν ξενόφωνον ἐνορίαν Μαυρουδίου τῆς ἱ. Μητροπόλεως Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου καὶ δ) τοῦ Δημητρίου Π. Παγίου διὰ τὴν ξενόφωνον ἐνορίαν Καρυδιᾶς τῆς ἱ. Μητροπόλεως Ἐδέσσης.

—Διὰ Β. Διατάγματος διορίσθησαν μέλη τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς ἱ. Μητροπόλεως Ἡλείας τακτικά μὲν οἱ αἰδ.σ. Γεώργιος Ἀναγνωστόπουλος καὶ

Θεόδ. Ζαφειρόπουλος. ἀναπληρωτικά δὲ οἱ αἰδ.σ. Κωνστ. Δρακούλης καὶ Νικ. Γαλανόπουλος.

—Διορίσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς Βυλκάνου ὁ ἱερομ. Νεόφυτος Μπατάλιας ἀντὶ τοῦ Δαβὶδ Δημοπούλου, ἀπαλλαγέντος τῶν καθηκόντων τούτων.

—Ἐχειροτονήθη εἰς διάκονον ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φθιώτιδος ὁ Ἰωάννης Γ. Μεργιάς ἐφημερίστος ἐφημέριος τῆς Κοινότητος Πτελέας-Φθιώτιδος.

—Διορίσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλείας ἡγούμενη μὲν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κρεμαστῆς ἡ μοναχὴ Μαγδαληνὴ Μαρτίνου ἀντὶ τῆς διὰ λόγους ὑγείας παραιτησάμενης Φεβρωνίας Κουτσουδάκη, σύμβουλος δὲ ταύτης προσωρινὴ ἡ μοναχὴ Νεκταρία Ευδέα.

—Ἐχειροτονήθησαν εἰς πρεσβύτερους ὑπὸ μὲν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος ὁ διάκονος Κωνσταντῖνος Κατσούλας διὰ τὴν ἐνορίαν Ἀγριάς, ὑπὸ δὲ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ὁ Ἰωάν. Κ. Ζέρβας διὰ τὴν ἐνορίαν Παντανάσσης, καὶ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀργολίδος ὁ Δημήτριος Ν. Τόλιας διὰ τὴν ἐνορίαν Παλαιᾶς Ἐπιδαύρου καὶ ὁ Χρῖστος Γ. Μαυρογιάννης διὰ τὴν ἐνορίαν Κουνίου.

—Ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἐδέσσης δραχμαὶ τρεῖς χιλιάδες προσεχόμεναι ἐκ δίσκου τῶν ἱ. ναῶν τῆς παροικίας αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

—Τὴν παρελθούσαν Πέμπτην συνελθοῦσα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἰς τακτικὴν συνεδρίαν κατόπιν τῶν θερινῶν διακοπῶν ἡττολήθη εἰς διάφορα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα.

—Ἐπετράπη ἡ ἰδρυσις Ἐκκλησιαστικῆς Προπαγανδαστικῆς Σχολῆς παρὰ τῇ ἱ. Μητροπόλει Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1936—1937.

—Διὰ Β. Διατάγματος ὁ Ἀρχιμ. Ἀνανίας Μάκος μβετεθῆ ὡς ἱεροκέρυξ ἐκ τῆς ἱ. Μητροπόλεως Φωκίδος εἰς τὴν ἱ. Μητροπόλιν Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου.

—Διὰ Β. Διαταγμάτων διορίσθησαν μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Δικαστηρίων α) τῆς ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης τακτικά μὲν οἱ Ἀρχιμ. Κωνστ. Κεχαγιᾶς καὶ αἰδ. Δημήτριος Πολυχρονιάδης, ἀναπληρωματικά δὲ οἱ Ἀρχιμ. Γαβριὴλ Κωνσταντινίδης καὶ αἰδ. Ἀπόστολος Ἀβερκιάδης, καὶ β) τῆς ἱ. Μητροπόλεως Ἀργολίδος τακτικά μὲν οἱ αἰδ.σ. Δημήτριος Γεωργόπουλος καὶ Νικόλαος Σαγκιώτης, ἀναπληρωματικά δὲ οἱ Ἀρχιμ. Δαμασ. Κυριακόπουλος καὶ αἰδ.σ. Παναγ. Γραχουντῆς.

—Διὰ Β. Διατάγματος ὁ συνοικισμὸς Κουτσομαύλου τῆς ἱ. Μητροπόλεως Καρυστίας συνεχωνεύθη τῇ ἐνορίᾳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς ὁμωνύμου Κοινότητος, ἀποτελεσθεῖσης οὕτω μᾶς εἰς τὸ μέλλον ἐνορία, ἐχούσης ἐνοριακὸν ναὸν τὸν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου.

—Προϋτάθη τῇ αἰτήσει του ἡ μετάθεσις τοῦ παρὰ τῇ ἱ. Μητροπόλει Φθιώτιδος Ἱεροκέρυκος Ἀρχιμ. Δανιὴλ Βασιλοπούλου εἰς τὴν ἱ. Μητροπόλιν Βερροίας καὶ Ναούσης.

—Προϋτάθη ὁ διορισμὸς ὡς Ἱεροκέρυκος παρὰ τῇ ἱ. Μητροπόλει Φθιώτιδος τοῦ Διακόνου Παμφίλου Παπαγιάννη.

—Γράφουσιν ἡμῖν ἐν Καλαμῶν ὅτι τῇ 26 παρ. Ἰουλίου ἐγένετο ἡ ἐπετειος εορτὴ τῆς Βέργας ἐν Μάνῃ, καθ' ἣν παρεστήσαν ὁ Ὑπουργὸς τῆς Ἀγορανομίας κ. Μπακόπουλος,

ἀριθ. 906 παρελθ. ἐτ. ἐντολὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους, καλοῦμέν σε ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν ἐν τῷ Γραφείῳ ἡμῶν τῇ 16ῃ Ὀβρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν ἑν. μ. μ. καὶ ἀπολογηθῆς ἐπὶ τῆς κατὰ σοῦ κατηγορίας. Ἐν Λιτοχώρῳ τῇ 12 Αὐγούστου 1936. Ὁ Ἀνακριτὴς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος

† Δοχμ. Κωνσταντῖνος

— Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἄριθ. Πρωτ 5590. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν.

Προκειμένου, ἵνα ἀνακηρύξωμεν ὑποψηφίους διὰ τὴν διενεργηθησομένην ἐκλογὴν ἐνὸς τακτικοῦ διακόνου τοῦ ἐν Μαραθῶν ἰ. ναοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ ἐνὸς τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ ἐν Χαρβατίῳ Ἀττικῆς Ἱεροῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι μίαν τῶν ὡς ἄνω θέσεων καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα, ἵνα μέχρι τῆς 10ῆς τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένων πιστοποιητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω. Ἐν Ἀθήναις τῇ 19ῃ Αὐγούστου. † Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος.

† Ἱ. Μητρόπολις Ἠλείας.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων καὶ ΓΑ ΚΕ», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ ἐν Ἀμαλιάδι ἰ. ναοῦ ὁ «Ἐδουγγελλισμὸς τῆς Θεοτόκου» ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι ἐφημεριοὶ τοῦ ὡς ἄνω ἰ. ναοῦ. Ἐν Πύργῳ τῇ 29ῃ Ἰουλίου 1936. † Ὁ Ἠλείας Ἀντώνιος.

† Ἱ. Μητρόπολις Φωκίδος.

Κενοθεσίῳ τῶν θέσεων τῶν ἐφημερίων 1) τοῦ ἐν Ἀμυγδαλιᾷ Δωριδίου Ἱεροῦ ναοῦ «ἅγιος Βασίλειος» καὶ 2) τοῦ ἐν Μακρινῇ Δωριδίου Ἱεροῦ ναοῦ «Υπαπαντῆς», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου 5439 ἀρθ. 82, ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ πιστοποιητικά αὐτῶν, ἵνα ἐν καιρῷ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν. Ἐν Φωκίδι τῇ 22 Αὐγούστου 1936.

† Ὁ Φωκίδος Ἀθανάσιος

† Ἱ. Μητρόπολις Σπάρτης Γυθείου, Οἰτύλου, Κυθήρων.

Προσκαλοῦνται οἱ βουλομένοι καὶ ἔχοντας τὰ ἐκ τοῦ νόμου προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ Γραφεῖον ἡμῶν τὰ ἀπαιτούμενα ἔγγραφα, προκειμένου νὰ γίνῃ ἀνακήρυξις ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ ἰ. ναοῦ Ζ. Πηγῆς ἐνορίας Κοτρωνίου καὶ ἁγ. Δημητρίου τ. δ. Λευτέρων. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 17 Αὐγούστου 1936. † Ὁ Σπάρτης, Γυθείου, Οἰτύλου, Κυθήρων Διονύσιος.

Προκειμένου κατὰ τὴν 30 Αὐγούστου 1936 νὰ διενεργηθῇ ἐκλογὴ τακτικοῦ ἐφημερίου εἰς ἐνορίαν Σωεῖρος Χριστοῦ Λεβιαδίου τῆς νήσου Συθῆρων καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ὅπως καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν, ἵνα μέχρι τέλους μηνὸς Αὐγούστου, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ νόμου 5439 ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ὅπως ἀνακηρύξωμεν αὐτοὺς ὑποψηφίους. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 5 Αὐγούστου 1936. † Ὁ Σπάρτης, Γυθείου, Κυθήρων Διονύσιος.

† Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας.

Κενοθεσίας τῆς θέσεως ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Καλατεϊᾶς, καλοῦνται συμφώνως τῷ νόμῳ οἱ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἱερατευθῶσιν ἐν αὐτῇ, ὅπως μέχρι τέλους Ἰουλίου ἐ. ἔ. ὑποβάλλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά καὶ ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι. Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω, μερὶς τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, ἐν τε τῷ ἀθηναϊκῷ καὶ τῷ ἐντοπικῷ τύπῳ, τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» καὶ δι' ἐπιβολῆς εἰς τὴν ἴθυραν τοῦ ναοῦ. Ἐν Τριπόλει τῇ 27 Ἰουλίου 1936. † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανός.

† Ἱ. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 «περὶ ἐνορ. ναῶν καὶ ἐφημερίων κ.λ.π.» καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν 8—5—936 καὶ ὑπ' ἀριθ. 981 ἡμετέραν πρόσκλησιν ὑποψηφίων προσκαλοῦμεν καὶ αὐθις τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου ἱερέως τοῦ ἐν Ἀνατ. φραγκίστα—Ἀγραίων ἐνοριακοῦ ναοῦ ἁγ. Ἀπόστολοι ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἀρθρῳ 83 τοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά προκειμένου νὰ ἀνακηρύξωμεν αὐτοὺς ὑποψηφίους πρὸς ἐκλογὴν ἐφημερίου τῆς ἐν λόγῳ ἐνορίας. Ἐν Ναυπάκτῳ τῇ 10 Ἰουλίου 1936.

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Γερμανός.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 περὶ ἐνορ. ναῶν, ἐφημερίων κ. λ. π. καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ἀπὸ 21—2—36 καὶ ὑπ' ἀριθ. 321 ἡμετέραν πρόσκλησιν ὑποψηφίων προσκαλοῦμεν καὶ αὐθις τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου ἱερέως ἐν Λακκῶν—Χούνης—Παρακαμπυλίων ἐνορ. ναοῦ «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἀρθρῳ 83 τοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρύξωμεν αὐτοὺς ὑποψηφίους πρὸς ἐκλογὴν ἐφημερίου τῆς ἐν λόγῳ ἐνορίας. Ἐν Ναυπάκτῳ τῇ 10 Ἰουλίου 1936. † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Γερμανός.

† Ἱ. Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Βάτῳ Ἱεροῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ «ἅγιος Γεώργιος» καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου 5439 προβλεπόμενα προσόντα ὅπως μέχρι τῆς 20 Αὐγούστου ἐ. ἔ. ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομιμμένων πιστοποιητικῶν αὐτῶν. Μεσολόγγιον τῇ 28ῃ Ἰουλίου 1936. † Ὁ Αἰτωλο-Ἀκαρνανίας Ἱερόθεος.

† Ἱ. Μητρόπολις Φθιώτιδος.

Χηρευούσης τῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Τυμφρητοῦ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 τοῦ νόμου 5439 περὶ ἐνοριακῶν ναῶν ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Λαμῖᾳ τῇ 21—6—36. † Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος.

† Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενωθεῖσαν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας τοῦ ἐν ταῦθα ἰ. ναοῦ ἁγίας Ἀλεξιοτίσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς καθ' ἡμᾶς ἰ. μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 82 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὴν ὡς ἄνω ἐνορίαν. Ἐπίσης προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Μπεύκουρα, νὰ ὑποβάλλωσιν ἡμῖν δι' οἰκείας τῶν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Πάτραις τῇ 29 Ἰουλίου 1936. † Ὁ Πατρῶν Ἀντώνιος.

† Ἱ. Μητρόπολις Κορίνθου.

Καλοῦνται οἱ βουλομένοι νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν ἐφημερίου ἱερέως τῶν ἱερῶν ναῶν «Κοιμ. Θεοτόκου» καὶ «ἁγ. Βασιλείου» τῆς ἐνορίας Καρωτικῶν—Καρωτῆς τῆς καθ' ἡμᾶς ἰ. μητροπόλεως, ὅπως ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἀρθρῳ 83 τοῦ νόμου 5439 ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ὅπως ἀνακηρύξωμεν αὐτοὺς ὑποψηφίους πρὸς ἐκλογὴν ἐφημερίου τῆς ἐν λόγῳ ἐνορίας. Ἐν Κορίνθῳ τῇ 8 Αὐγούστου 1936. † Ὁ Κορινθίας Δαμασκηνός.

Τύποις «Δοῖνικος» δὸς Δεοννάτου 4, Ἀθῆναι Τηλ. 3 873